

A – Vývoj a činnost Soudního dvora v roce 2009

Autor: předseda Vassilios Skouris

Tato první část Výroční zprávy obsahuje souhrnný přehled činnosti Soudního dvora Evropské unie v roce 2009. Zaprvé podává nástin vývoje tohoto orgánu během uplynulého roku, přičemž zdůrazňuje institucionální změny, které se dotýkají Soudního dvora, a změny jeho vnitřní organizace a pracovních metod (oddíl 1). Zadruhé obsahuje statistickou analýzu týkající se vývoje pracovního zatížení Soudního dvora, jakož i průměrné délky řízení (oddíl 2). Nakonec uvádí jako každý rok hlavní události v oblasti judikatury seřazené podle oblasti úpravy (oddíl 3).

1.1 Nejvýznamnější událostí roku 2009 byl pro institucionální vývoj Soudního dvora bezesporu vstup v platnost Lisabonské smlouvy. Tato smlouva přinesla několik změn ustanovení Smlouvy o EU a Smlouvy o ES týkajících se Soudního dvora. Některé z těchto změn vyplývají ze zrušení třípilířové struktury Evropské unie, ze zániku Evropského společenství a přiznání právní subjektivity Evropské unii. Další změny jsou specifitější a týkají se přímo Soudního dvora.

Mají-li být uvedeny pouze ty nejdůležitější, lze upozornit nejprve na skutečnost, že soudní orgán Unie se od 1. prosince 2009 nazývá Soudní dvůr Evropské unie. Stejně jako dříve je tvořen třemi soudy, které se nyní nazývají : Soudní dvůr, Tribunál a Soud pro veřejnou službu.

Případné vytvoření dalších specializovaných soudů je i nadále možné, avšak po vstupu v platnost Lisabonské smlouvy budou moci být zřizovány řádným legislativním postupem, tedy spolurozhodováním kvalifikovanou většinou, a nikoli již jednomyslně, jak tomu bylo doposud. Stejně je tomu i u změn statutu Soudního dvora s výjimkou ustanovení týkajících se postavení soudců a generálních advokátů, jakož i pravidel pro používání jazyků u Soudního dvora.

Významná změna se týká postupu pro jmenování členů Soudního dvora a Tribunálu. Od nynějška jsou soudci a generální advokáti jmenováni konferencí zástupců vlád členských států po konzultaci s výborem pověřeným vydávat stanovisko k vhodnosti kandidátů na funkce soudce a generálního advokáta Soudního dvora a Tribunálu. Tento výbor se skládá ze sedmi osob vybraných mezi bývalými členy obou těchto soudů, členy nejvyšších vnitrostátních soudů a obecně uznávanými právníky, z nichž jedna bude navržena Evropským parlamentem.

Pokud jde o pravomoci Soudního dvora, je třeba uvést, že se vztahují i na právo Evropské unie, nestanoví-li Smlouvy jinak. Soudní dvůr tak získává obecnou pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva v důsledku toho, že Lisabonská smlouva odstranila strukturu pilířů a zrušila článek 35 EU a článek 68 ES, které stanovily omezení jeho pravomoci.

Co se týče zaprvé policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, stává se pravomoc Soudního dvora rozhodovat o předběžných otázkách obligatorní a není již závislá na prohlášení každého členského státu uznávajícím tuto pravomoc a určujícím vnitrostátní soudy, které je mohou Soudnímu dvoru předkládat. Přechodná ustanovení nicméně stanoví, že se tato plná pravomoc uplatní teprve pět let po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost.

Pokud jde zadruté o vízovou, azylovou a přistěhovaleckou politiku a jiné politiky týkající se pohybu osob (zejména justiční spolupráce v občanských věcech, uznávání a výkon rozsudků), mohou se nyní na Soudní dvůr obracet všechny vnitrostátní soudy – tedy nikoli již pouze soudy vyšších stupňů – a Soudní dvůr je napříště příslušný rozhodovat o opatřeních veřejného pořádku v rámci přeshraničních kontrol.

Dále je důležité připomenout, že po vstupu v platnost Lisabonské smlouvy se Listina základních práv Evropské unie stává závazným legislativním textem a získává stejnou právní sílu jako Smlouvy¹. V oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) je pak Soudní dvůr výjimečně příslušný jednak k přezkumu vymezení rozsahu působnosti Unie a SZBP, jejíž provádění se nesmí dotknout výkonu pravomocí Unie a rozsahu pravomocí orgánů pro výkon výlučných a sdílených pravomocí Unie, a jednak má pravomoc rozhodovat o žalobách na neplatnost směřujících proti rozhodnutím, jimiž se stanoví omezující opatření vůči fyzickým nebo právnickým osobám, přijatým Radou například v rámci boje proti terorismu (zmrazení aktiv).

V Lisabonské smlouvě jsou rovněž obsaženy významné změny týkající se řízení před soudy Unie. Mezi těmi nejdůležitějšími zmiňme jednak zmírnění podmínek přípustnosti žalob podaných jednotlivci proti právním aktům s obecnou působností vydaným orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie. Zejména fyzické nebo právní osoby mohou nyní podat žalobu proti právnímu aktu s obecnou působností, pokud se jich bezprostředně dotýká a nevyžaduje-li přijetí prováděcích opatření. Tyto osoby již tedy nemusí prokazovat, že jsou tímto druhem aktu dotčeny osobně.

Lisabonská smlouva navíc posiluje mechanismus peněžitých sankcí (paušální částky nebo penále) v případě nevyhovění rozsudku, kterým bylo určeno nesplnění povinnosti. Zejména nyní Soudnímu dvoru umožňuje ukládat již od stadia prvního rozsudku určujícího nesplnění povinnosti peněžité sankce v případě, že Komise nebyla oznámena vnitrostátní opatření k provedení směrnice.

1.2 Kromě reforem zavedených Lisabonskou smlouvou zaslouží pozornost rovněž změna jednacího řádu Soudního dvora ze dne 13. ledna 2009 (Úř. věst. L 24, s. 8). Tato změna se týká čl. 7 odst. 3 uvedeného řádu upravujícího pravidla pro volbu předsedy Soudního dvora a předsedů senátů. Ve svém dřívějším znění upravovalo toto ustanovení dvě kola hlasování. Při rovnosti počtu hlasů odevzdaných ve druhém kole se za zvoleného považoval věkově nejstarší soudce. Nové znění uvedeného ustanovení stanoví, že nezíská-li žádný soudce hlasy více než poloviny soudců Soudního dvora, konají se další kola volby až do dosažení této většiny.

2. Soudní statistiky Soudního dvora za rok 2009 vykazují celkově zvýšenou produktivitu a zachování dostatečné efektivnosti, pokud jde o délku řízení. Je třeba uvést navíc i trvalou tendenci nárůstu žádostí o rozhodnutí o předběžných otázkách předložených Soudnímu dvoru.

Soudní dvůr tak v roce 2009 ukončil 543 věcí (čistý počet, který zohledňuje spojení věcí), což představuje značné zvýšení ve srovnání s předchozím rokem (495 věcí ukončených v roce 2008). Z těchto věcí byl ve 377 případech vydán rozsudek a 165 případů vedlo k vydání usnesení. Počet rozsudků vydaných v roce 2009 patří k nejvyšším v historii Soudního dvora.

¹ Článek 6 odst. 2 SEU rovněž stanoví, že „Unie přistoupí k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Přistoupení k této úmluvě se nedotkne pravomocí Unie vymezených Smlouvami“. Protokol č. 8 uvádí, že dohoda o přistoupení musí zejména odrážet „zvláštní úpravu případné účasti Unie v kontrolních orgánech Evropské úmluvy [a] mechanismy nezbytné k zajištění toho, aby žaloby podané jinými než členskými státy a žaloby podané fyzickými osobami byly správně podávány podle případu proti členským státům nebo Unii“. Toto přistoupení „se nedotkne působnosti Unie ani pravomocí jejích orgánů“.

Soudnímu dvoru bylo předloženo 561 nových věcí (nezávisle na spojeních věcí z důvodu, že tyto věci spolu souvisí), což představuje mírný pokles ve srovnání s rokem 2008 (592 zahájených věcí). Je však třeba zdůraznit, že počet věcí v řízení o předběžných otázkách zahájených v tomto roce je dosud nejvyšší (302 věcí).

Co se týče délky řízení, jsou statistické údaje velmi příznivé. U předběžných otázek dosahuje průměrná délka řízení 17,1 měsíce, což je délka prakticky identická s rokem 2008 (16,8 měsíců). Pokud jde o přímé žaloby, činila průměrná délka vyřizování 17,1 měsíce a u kasačních opravných prostředků představovala 15,4 měsíce (16,9 měsíce a 18,4 měsíce v roce 2008).

Odhlédneme-li od reforem pracovních metod uskutečněných v posledních letech, lze zlepšení efektivnosti Soudního dvora při projednávání věcí připsat i širšímu využívání různých procesních nástrojů, jimiž může tento orgán vyřizování určitých věcí urychlit (řízení o naléhavé předběžné otázce, přednostní rozhodování věcí, zrychlené řízení, zjednodušené řízení a možnost rozhodnout bez stanoviska generálního advokáta).

O řízení o naléhavé předběžné otázce bylo v tomto roce požádáno ve třech věcech a určený senát měl za to, že podmínky stanovené článkem 104b jednacího řádu byly splněny ve dvou z oněch tří případů. Tyto věci byly uzavřeny v průměrné lhůtě 2,5 měsíce.

O zrychlené řízení bylo žádáno pětkrát, ale podmínky stanovené jednacím řádem nebyly splněny u žádné z těchto věcí. V souladu s praxí zavedenou v roce 2004 se o vyhovění nebo zamítnutí žádosti o zrychlené řízení rozhoduje odůvodněným usnesením předsedy Soudního dvora. Dále bylo osm věcí vyřízeno přednostně.

Soudní dvůr krom toho pravidelně využíval zjednodušeného řízení upraveného v čl. 104 odst. 3 jednacího řádu pro zodpovězení některých předběžných otázek. Usnesením na základě tohoto ustanovení bylo ukončeno celkem 22 věcí.

Soudní dvůr častěji využíval možnosti, kterou mu poskytuje článek 20 jeho statutu, rozhodnout věc bez stanoviska generálního advokáta, pokud ve věci nevystává žádná nová právní otázka. Lze tak uvést, že v roce 2009 bylo přibližně 52 % rozsudků vyhlášeno bez stanoviska (41 % v roce 2008).

Co se týče rozdělení věcí mezi jednotlivá kolegia Soudního dvora, lze uvést, že velký senát vyřešil přibližně 8 %, pětičlenné senáty 57 % a tříčlenné senáty přibližně 34 % věcí ukončených rozsudkem v roce 2009. V porovnání s předchozím rokem lze konstatovat procentuální snížení věcí projednávaných velkým senátem (14 % v roce 2008) a procentuální nárůst věcí řešených tříčlennými senáty (26 % v roce 2008). Pokud jde o věci ukončené judikujícím usnesením, bylo 84 % přiděleno tříčlenným senátům, 10 % pětičlenným senátům a 6 % představuje usnesení vydaná předsedou Soudního dvora.

Podrobnější informace týkající se statistických údajů za soudní rok 2009 lze nalézt v bodě C této zprávy.

Ústavní a institucionální otázky

Opětovné spory ohledně právního základu v rámci prvního pilíře vedly k vydání několika rozsudků, které je třeba zmínit. Ve věci *Parlament v. Rada* (rozsudek ze dne 3. září 2009, C-166/07) rozhodl Soudní dvůr, že finanční příspěvky Společenství do Mezinárodního fondu pro Irsko musejí vycházet z dvojího právního základu, a to z článků 159 ES a 308 ES. Použití tohoto dvojího základu má za

následek, že zákonodárce Společenství musí pro přijetí jednoho a téhož aktu zohlednit různé legislativní postupy.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že v rámci systému pravomocí Společenství se musí volba právního základu aktu zakládat na objektivních skutečnostech, které mohou být předmětem soudního přezkumu, mezi něž patří zejména cíl a obsah dotyčného aktu. Použití článku 308 ES jako právního základu je oprávněné pouze tehdy, pokud žádné jiné ustanovení Smlouvy neposkytuje orgánům Společenství nezbytnou pravomoc pro přijetí dotyčného aktu. Navíc se k využití tohoto ustanovení vyžaduje, aby předmětná činnost souvisela s „fungováním společného trhu“.

Soudní dvůr dále konstatoval, že jednak cíle nařízení (ES) č. 1968/2006 o finančních příspěvcích Společenství do Mezinárodního fondu pro Irsko (2007–2010)² odpovídají cílům, které sleduje politika Společenství v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti, a jednak finanční příspěvek Společenství do Fondu, odhlédneme-li od otázky právního rámce, jehož je součástí, spadá mezi specifické činnosti, které mohou být, ukážou-li se jako nezbytné pro dosažení cílů uvedených v článku 158 ES mimo rámec činnosti strukturálních fondů, přijaty v souladu s čl. 159 třetím pododstavcem ES. Nicméně ani způsoby spolupráce mezi Společenstvím a Fondem, ani podmínky a postupy pro platbu finančního příspěvku Společenství neumožňují Společenství zabránit tomu, aby byly příspěvky použity Fondem na činnosti, které, ačkoliv jsou v souladu s cíli dohody o Mezinárodním fondu pro Irsko, přesahují rozsah působnosti politiky Společenství v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti nebo přinejmenším nejsou prováděny podle kritérií uplatňovaných Společenstvím v rámci této politiky. Zákonodárce Společenství tedy mohl správně konstatovat, že škála činností financovaná pomocí tohoto nařízení přesahuje rozsah působnosti politiky Společenství v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. Článek 159 ES přitom pokrývá pouze samostatné činnosti Společenství prováděné podle právního rámce Společenství, jejichž obsah nepřesahuje rozsah působnosti politiky Společenství v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. Článek 159 třetí pododstavec ES tudíž sám o sobě neposkytuje Společenství pravomoc nezbytnou ke sledování cílů politiky Společenství v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti prostřednictvím finančních příspěvků za podmínek stanovených nařízením č. 1968/2006.

Nařízení č. 1968/2006 má nicméně za cíl podporovat činnost mezinárodní entity založené dvěma členskými státy, jejímž účelem je posílení hospodářské a sociální soudržnosti. Jak přitom vyplývá z článku 2 ES a čl. 3 odst. 1 písm. k) ES, posílení hospodářské a sociální soudržnosti představuje pro Společenství jeden z jeho cílů i mimo rámec hlavy XVII Smlouvy. Účel uvedeného nařízení navíc spadá do rámce společného trhu vzhledem k tomu, že má za cíl přinést hospodářská zlepšení znevýhodněným oblastem dvou členských států, a tedy i zlepšení fungování společného trhu.

Soudní dvůr z těchto úvah vyvodil závěr, že vzhledem k tomu, že nařízení č. 1968/2006 sleduje cíle uvedené v článku 2 ES a čl. 3 odst. 1 písm. k) ES a v hlavě XVII Smlouvy, aniž tato hlava samotná přiznává Společenství pravomoc k jejich dosažení, byl zákonodárce Společenství povinen použít jako právní základ společně čl. 159 třetí pododstavec ES a článek 308 ES a dodržet legislativní postupy, které jsou v nich stanoveny, tedy jak tzv. „spolurozhodovací“ postup upravený článkem 251 ES, tak jednomyslné rozhodnutí v Radě.

Ohledně určení náležitého právního základu v rámci prvního pilíře řešil Soudní dvůr ve věci *Komise v. Parlament a Rada* (rozsudek ze dne 8. září 2009, C-411/06) spor týkající se právního základu nařízení (ES) č. 1013/2006 o přepravě odpadů³. Soudní dvůr v této věci rozhodl, že

² Nařízení Rady (ES) č. 1968/2006 ze dne 21. prosince 2006 (Úř. věst. L 409, s. 86).

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 ze dne 14. června 2006 (Úř. věst. L 190, s. 1).

právním základem uvedeného aktu musí být pouze čl. 175 odst. 1 ES, a nikoli článek 133 ES a čl. 175 odst. 1 ES, jelikož daný akt má pouze druhotné účinky na společnou obchodní politiku.

Podle tradiční judikatury Soudního dvora platí, že pouze výjimečně, pokud určitý akt sleduje současně několik cílů nebo má několik složek, které jsou neoddělitelně spjaty, aniž by jeden z cílů nebo jedna ze složek byly ve vztahu k druhým druhořadými nebo nepřímými, bude muset být takový akt založen na různých tomu odpovídajících právních základech. V projednávaném případě se Komise domnívala, že volba dvojího právního základu je jediná možná z toho důvodu, že uvedené nařízení zahrnuje dvě neoddělitelné složky, z nichž jedna spadá do společné obchodní politiky a druhá do ochrany životního prostředí, přičemž ani jednu z těchto složek nelze ve vztahu ke druhé z nich považovat za druhotnou nebo nepřímou.

Soudní dvůr stanovisko Komise nesdílel a měl za to, že z analýzy napadeného nařízení vyplývá, že toto nařízení jak svým cílem, tak svým obsahem sleduje především ochranu lidského zdraví a životního prostředí před potenciálně škodlivými účinky přeshraniční přepravy odpadů. Konkrétně by vzhledem k tomu, že postup předchozího písemného oznámení a souhlasu jasně sleduje cíl ochrany životního prostředí v oblasti přepravy odpadů mezi členskými státy, a tudíž byl správně opřen o čl. 175 odst. 1 ES, bylo nesourodé mít za to, že tentýž postup, pokud je uplatněn na přepravu odpadů mezi členskými státy a třetími zeměmi s tímž cílem ochrany životního prostředí, má povahu nástroje společné obchodní politiky, a musí se z tohoto důvodu opírat o článek 133 ES. Tento závěr potvrzuje rozbor legislativního kontextu tohoto nařízení. Extenzivní výklad pojmu „společná obchodní politika“ nemůže zpochybnit konstatování, že nařízení č. 1013/2006 je nástrojem spadajícím hlavně do politiky ochrany životního prostředí. Akt Společenství tak může do této oblasti spadat, i když se opatření, která stanoví, mohou dotknout obchodu. Akt Společenství totiž spadá do výlučné pravomoci v oblasti společné obchodní politiky zakotvené v článku 133 ES pouze v případě, že se týká zvláště mezinárodního obchodu, poněvadž jeho účelem je především podpora, usnadnění nebo úprava obchodu, a má přímé a bezprostřední účinky na obchod s dotčenými výrobky nebo na jejich obchodní výměnu. Tak tomu v projednávaném případě zjevně není. Účelem nařízení č. 1013/2006 totiž není vymezit vlastnosti, které musejí mít odpady, aby se mohly volně pohybovat na vnitřním trhu nebo v rámci obchodu se třetími zeměmi, nýbrž poskytnout harmonizovaný systém postupů, jimiž lze omezit pohyb odpadů, aby byla zajištěna ochrana životního prostředí.

Pokud jde o soudní agendu v oblasti týkající se právních základů obsažených ve vícero pilířích, byl vydán rozsudek ve věci *Irsko v. Parlament a Rada* (rozsudek ze dne 10. února 2009, C-301/06). Soudní dvůr v něm judikoval, že přijetí směrnice 2006/24/ES o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí⁴ se musí uskutečnit na základě Smlouvy o ES, jelikož jde převážně o fungování vnitřního trhu.

Zákonodárce Společenství může použít článek 95 ES zejména v případě existence rozdílů mezi vnitrostátními právními úpravami, pokud jsou takové rozdíly způsobilé bránit základním svobodám nebo vést k narušení hospodářské soutěže a mít tak přímý dopad na fungování vnitřního trhu. Přitom se ukázalo, že rozdíly mezi jednotlivými vnitrostátními právními předpisy přijatými v oblasti uchovávání údajů o elektronických komunikacích mohou mít přímý dopad na fungování vnitřního trhu a že je možné očekávat, že se tento dopad bude zhoršovat. Taková situace opravňovala

⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15. března 2006 a o změně směrnice 2002/58/ES (Úř. věst. L 105, s. 54).

zákonodárce Společenství k tomu, aby sledoval cíl ochrany řádného fungování vnitřního trhu přijetím harmonizovaných pravidel.

Soudní dvůr krom toho uvádí, že tatáž směrnice pozměnila ustanovení směrnice o ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací, která byla sama přijata na základě článku 95 ES. V rozsahu, v němž uvedená směrnice pozměňuje stávající směrnici, která je součástí *acquis communautaire*, nemohla být za těchto podmínek přijata na základě ustanovení Smlouvy o EU, aniž by došlo k porušení článku 47 EU.

Soudní dvůr nakonec konstatoval, že směrnice 2006/24 upravuje operace, které jsou nezávislé na provedení jakéhokoli případného úkonu v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Neharmonizuje ani otázku přístupu vnitrostátních orgánů příslušných v trestněprávní oblasti k údajům, ani otázku využívání a výměny těchto údajů mezi těmito orgány. Uvedené otázky, které v zásadě spadají do oblasti, na niž se vztahuje hlava VI Smlouvy o EU, byly z působnosti ustanovení této směrnice vyloučeny. Z toho vyplývá, že věcný obsah směrnice 2006/24 se z převážné části týká činnosti poskytovatelů služeb v dotčeném odvětví vnitřního trhu s vyloučením činností státu, které spadají do působnosti hlavy VI Smlouvy o EU. S ohledem na tento věcný obsah je nutno dospět k závěru, že se uvedená směrnice převážně týká fungování vnitřního trhu.

I když byly obecné zásady práva Společenství Soudním dvorem vyhlášeny již dávno, zůstávají i nadále předmětem další judikatury. Ve věci *Heinrich* (rozsudek ze dne 10. března 2009, C-345/06) zdůraznil Soudní dvůr dosah nezbytného vyhlášení právních aktů, a potvrdil tak význam zásady právní jistoty jakožto obecné zásady práva Společenství.

Na vídeňském letišti Schwechat byl cestujícímu znemožněn nástup do letadla z důvodu, že v jeho kabinovém zavazadle byly nalezeny předměty považované za zakázané na základě nařízení Společenství. Nařízení č. 2320/2002⁵ zakazuje mimo jiné vnášet na palubu letadel určité předměty, které jsou obecně vymezeny v seznamu připojeném k nařízení. Provedení tohoto nařízení bylo zajištěno nařízením (ES) č. 622/2003⁶ a jeho přílohou, pozměněnou v roce 2004 nařízením (ES) č. 68/2004⁷, která však nikdy nebyla zveřejněna.

Poté, co mu byl nástup do letadla znemožněn, podal dotyčný žalobu, v níž se domáhal toho, aby opatření, která byla vůči němu přijata, byla prohlášena za protiprávní. Vnitrostátní soud se dotázal Soudního dvora, zda nařízení nebo jejich části mohou mít závaznou platnost, i když nebyly vyhlášeny v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Ve svém rozsudku Soudní dvůr nejprve připomněl, že ze samotného znění čl. 254 odst. 2 ES vyplývá, že nařízení Společenství může vyvolávat právní účinky pouze tehdy, pokud bylo vyhlášeno v *Úředním věstníku*. Dále zdůraznil, že akt, jehož autorem je orgán Společenství, nelze uplatňovat vůči fyzickým a právnickým osobám v členském státě před tím, než měly tyto osoby možnost se s ním seznámit prostřednictvím řádného vyhlášení v *Úředním věstníku*. Stejně zásady platí pro vnitrostátní opatření, která provádějí právní úpravu Společenství.

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2320/2002 ze dne 16. prosince 2002, kterým se stanoví společná pravidla v oblasti bezpečnosti civilního letectví (Úř. věst. L 355, s. 1; Zvl. vyd. 07/07, s. 181).

⁶ Nařízení Komise (ES) č. 622/2003 ze dne 4. dubna 2003, kterým se stanoví prováděcí opatření ke společným základním normám letecké bezpečnosti (Úř. věst. L 89, s. 9; Zvl. vyd. 07/07, s. 252).

⁷ Nařízení Komise (ES) č. 68/2004 ze dne 15. ledna 2004, kterým se mění nařízení Komise (ES) č. 622/2003, kterým se stanovují prováděcí pravidla ke společným základním normám letecké bezpečnosti (Úř. věst. L 10, s. 14).

V projednávaném případě Soudní dvůr uvedl, že nařízení (ES) č. 2320/2002 ukládá povinnosti jednotlivcům, jelikož zakazuje na palubě letadel některé předměty vymezené v seznamu, který tvoří přílohu nařízení. Jelikož příloha nařízení č. 622/2003 nebyla vyhlášena, nemohl Soudní dvůr posoudit, zda se týká rovněž seznamu zakázaných předmětů, a tedy spočívá v uložení povinností jednotlivcům. Soudní dvůr dodal, že nelze nicméně vyloučit, že tomu tak je. Krom toho, jak dále uvedl Soudní dvůr, nespadá seznam zakázaných předmětů do žádné z kategorií opatření a informací, které jsou kvalifikovány jako tajné, a tedy nejsou zveřejňovány. Z toho plyne, že v případě, že by nařízení (ES) č. 622/2003 přizpůsobovalo uvedený seznam zakázaných předmětů, bylo by v příslušném rozsahu nutně neplatné. Soudní dvůr z toho vyvodil závěr, že příloha nařízení (ES) č. 622/2003 není v rozsahu, ve kterém má ukládat povinnosti jednotlivcům, závazná.

Ve věci *Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware v. Rada* (rozsudek ze dne 1. října 2009, C-141/08 P) připomněl Soudní dvůr rozhodující o kasačním opravném prostředku klíčový význam dodržování práva na obhajobu a potvrdil porušení tohoto práva v antidumpingovém řízení.

Debata se týkala zejména nedodržení desetidenní lhůty uložené čl. 20 odst. 5 nařízení (ES) č. 384/96⁸ pro předložení konečných návrhů Komise Radě. Ve svém rozsudku Soudní dvůr nejprve vysvětlil, že Komise má povinnost dodržet tuto lhůtu za tím účelem, aby poskytla podnikům, které byly informovány o jejím úmyslu zvýšit antidumpingové clo oproti clu, které bylo uvedeno v jejím předchozím sdělení, příležitost předložit vyjádření. Soudní dvůr poté připomněl, že nedodržení lhůty může vést ke zrušení nařízení přijatého Radou pouze tehdy, jestliže existuje možnost, že z důvodu této vady by správné řízení bylo mohlo vést k jinému výsledku, takže došlo ke konkrétnímu zásahu do práva dotyčného podniku na obhajobu.

Aby dosáhl zrušení rozhodnutí Komise, kterým odmítla přiznat status podniku působícího v tržním hospodářství, které bylo přijato při nedodržení desetidenní lhůty, nemá tedy dotyčný podnik povinnost prokázat, že by rozhodnutí Komise mělo jiný obsah, ale pouze to, že by taková hypotéza nebyla zcela vyloučena, kdyby mohla navrhovatelka lépe zajistit svou obhajobu a nedošlo by k procesní vadě. Pokud jde o uplatnění této zásady v projednávaném případě, Soudní dvůr se na rozdíl od Tribunálu domníval, že s přihlédnutím ke skutečnosti, že Komise již dvakrát změnila svůj postoj z důvodu stanovisek, která jí byla předložena dotčenými stranami, nelze vyloučit, že by Komise svůj postoj znovu změnila vzhledem k argumentům, které dotyčný podnik vznesl. Soudní dvůr tedy zrušil nejen rozsudek Tribunálu, ale i napadené nařízení Rady.

V oblasti obecných zásad práva Společenství lze dále uvést rozhodnutí Soudního dvora, ve kterém odmítl přiznat zásadě rovného postavení akcionářů charakter obecné zásady práva Společenství. Ve věci *Audiolux a další* (rozsudek ze dne 15. října 2009, C-101/08) tak Soudní dvůr judikoval, že právo Společenství neobsahuje obecnou právní zásadu, podle které jsou menšinoví akcionáři chráněni povinností většinového akcionáře, který ovládl nebo ovládá společnost, nabídnout jim odkoupení jejich akcií za stejných podmínek, jaké byly sjednány při nabytí podílu, prostřednictvím kterého většinový akcionář ovládl společnost nebo v ní zvýšil svůj vliv. Soudní dvůr stanovil, že pouhá okolnost, že sekundární právo Společenství obsahuje některá ustanovení týkající se ochrany menšinových akcionářů, nepostačuje sama o sobě k závěru, že existuje obecná zásada práva Společenství, zejména jestliže je jejich působnost omezena na přesně vymezená a určitá práva. Obecná zásada rovného zacházení navíc nemůže sama o sobě vést ke vzniku zvláštní povinnosti na straně většinového akcionáře ku prospěchu ostatních akcionářů ani vymezit specifickou situaci, k níž se taková povinnost váže. Tato zásada nemůže být ani určující pro volbu mezi různými

⁸ Nařízení Rady (ES) č. 384/96 ze dne 22. prosince 1995 o ochraně před dumpingovými dovozy ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství (Úř. věst. L 56, s. 1; Zvl. vyd. 11/10, s. 45).

myslitelnými způsoby ochrany menšinových akcionářů. Podle Soudního dvora předpokládá takové zacházení legislativní volbu založenou na poměrném vážení dotčených zájmů a na přesných a podrobných předem stanovených pravidlech a nemůže být vyvozeno z obecné zásady rovného zacházení. Obecné zásady práva Společenství totiž stojí na úrovni ústavních předpisů, zatímco uvedené zacházení se vyznačuje takovou mírou podrobnosti, jaká vyžaduje legislativní zpracování, jež je na úrovni Společenství zajištěno akty sekundárního práva Společenství.

Zákaz jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti a jeho důsledky byly posuzovány v neobvyklém procesním rámci. Ve věci *ČEZ* (rozsudek ze dne 27. října 2009, C-115/08) se měl totiž Soudní dvůr vyslovit k této zásadě v rámci použití Smlouvy o ESAE.

Rakouský zemský soud, který řešil spor na základě žaloby na zdržení se imisí ze sousedního pozemku podané vlastníky pozemků proti jaderné elektrárně Temelín, která se nachází na území České republiky, se dotázal Soudního dvora, zda povolení vydané českými orgány k provozu jaderné elektrárny musí být v Rakousku v rámci takové žaloby uznáno, nebylo-li takové uznání stanoveno rakouským zákonem.

Soudní dvůr nejprve konstatoval, že průmyslová činnost jaderné elektrárny Temelín spadá do působnosti Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (ESA). Dále uvedl, že podniky provozující zařízení umístěné v některém členském státě jsou zpravidla zřízeny podle práva toho kterého státu a že situace, ve které se nacházejí, je srovnatelná se situací občanů tohoto státu. V důsledku toho rozdílné zacházení v neprospěch zařízení, jehož úřední povolení bylo vydáno v jiném členském státě než v Rakouské republice musí být považováno za rozdílné zacházení na základě státní příslušnosti. Zásada zákazu jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti přitom představuje obecnou zásadu práva Společenství, kterou je třeba použít rovněž v rámci Smlouvy o ESAE. Rozdílné zacházení, ke kterému došlo v Rakouské republice v neprospěch jaderných zařízení, jejichž úřední povolení bylo vydáno v jiném členském státě, musí tedy být posouzeno v rámci této Smlouvy o ESAE. Soudní dvůr poté uvedl, že diskriminace na základě státní příslušnosti nemůže být odůvodněna takovými cíli ryze hospodářské povahy, jako je ochrana zájmů domácích hospodářských subjektů. Nemůže být odůvodněna ani ochranou života, veřejného zdraví, ochranou životního prostředí nebo vlastnického práva, jelikož existuje rámec Společenství, do jehož kontextu toto povolení částečně spadá, který tuto ochranu zajišťuje. Z toho vyplývá, že Rakouská republika nemůže odůvodnit diskriminaci, kterou uplatňuje ve vztahu k úřednímu povolení vydanému v České republice k provozu jaderné elektrárny Temelín.

Ačkoli podmínky přípustnosti žaloby na neplatnost byly předmětem velmi hojné judikatury, musel Soudní dvůr rozhodující o kasačním oprávněném prostředku ve spojených věcech *Komise v. Ente per le Ville Vesuviane* (rozsudek ze dne 10. září 2009, C-445/07 P a C-455/07 P) opět řešit podmínky přípustnosti žalob podaných orgány nižších jednotek v rámci státu, které byly dotčeny poskytnutím finanční pomoci.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že na základě čl. 230 čtvrtého pododstavce ES má regionální nebo místní celek možnost v rozsahu, v němž má právní subjektivitu na základě vnitrostátního právního řádu, podat žalobu proti rozhodnutím, která jsou mu určena, nebo proti rozhodnutím, která se ho bezprostředně a osobně dotýkají, a upřesnil, že podmínka bezprostředního dotčení vyžaduje naplnění dvou kumulativních hledisek, a to aby napadené opatření Společenství zaprvé bezprostředně zakládalo následky pro právní postavení jednotlivce a zadruhé neponechávalo adresátům pověřeným jeho provedením žádnou volnost uvážení.

V této souvislosti měl Soudní dvůr na rozdíl od Tribunálu za to, že je-li v rozhodnutí o poskytnutí finanční pomoci Společenství označen regionální nebo místní celek jako orgán odpovědný za

realizaci projektu Evropského fondu pro regionální rozvoj, neznamená to, že sám tento celek je nositelem práva na uvedenou pomoc. Stejně tak samotná skutečnost, že vnitrostátní orgány vyjádřily svůj záměr vymáhat částky neoprávněně vyplacené uvedenému regionálnímu nebo místnímu celku, představuje vyjádření existence jejich autonomní vůle, aniž by v této souvislosti existovaly povinnosti na základě práva Společenství, což názorně prokazuje posuzovací pravomoc dotyčného členského státu. Soudní dvůr tedy rozhodl, že dotyčná nižší jednotka v rámci státu nebyla rozhodnutím Komise bezprostředně dotčena, a mohla se tedy ke zpochybnění legality vnitrostátních opatření týkajících se použití aktu Společenství obrátit pouze na svůj vnitrostátní soud.

Soudní dvůr měl rovněž příležitost připomenout požadavky zásady kontradiktornosti, jíž se řídí řízení u soudů Společenství.

Ve věci *Komise v. Irsko a další* (rozsudek ze dne 2. prosince 2009, C-89/08 P) rozhodl Soudní dvůr, že tato zásada obecně neposkytuje každému účastníku řízení pouze právo seznamovat se s listinami a vyjádřeními předloženými soudu protistranou a vyjadřovat se k nim a nebrání pouze tomu, aby soud Společenství založil své rozhodnutí na skutečnostech a dokumentech, s nimiž se účastníci řízení nebo kterýkoli z nich nemohli seznámit, a tedy se k nim nemohli vyjádřit, ale zahrnuje rovněž právo účastníků řízení seznamovat se právními důvody uplatněnými soudem bez návrhu, na kterých soud hodlá založit své rozhodnutí, a vyjadřovat se k nim. Ke splnění požadavků spojených s právem na spravedlivý proces je totiž třeba, aby se účastníci řízení seznámili jak se skutkovými, tak i právními okolnostmi, které jsou rozhodné pro výsledek řízení, a měli možnost se k nim kontradiktorně vyjádřit. V důsledku toho soud Společenství, vyjma takových zvláštních případů, jako jsou zejména případy stanovené v jednacích řádech soudů Společenství, nemůže založit své rozhodnutí na právním důvodu uplatněném bez návrhu, byť je nepominutelný a jako v projednávaném případě vychází z nedostatku odůvodnění sporného rozhodnutí, aniž by předtím vyzval účastníky řízení, aby k uvedenému důvodu předložili svá vyjádření. Soudní dvůr upřesnil, že v obdobném kontextu článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP) již rozhodl, že právě s ohledem na tento článek a samotný účel práva každé zúčastněné osoby na kontradiktorní řízení a na spravedlivý proces ve smyslu tohoto ustanovení může podle článku 61 svého jednacího řádu bez návrhu nebo na návrh generálního advokáta nebo na návrh účastníků řízení nařídít znovuotevření ústní části řízení, pokud má za to, že věc není dostatečně objasněna nebo že musí být rozhodnuta na základě argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení projednán (viz usnesení ze dne 4. února 2000, *Emesa Sugar*, C-17/98, Recueil, s. I-665, bod 8, 9, a 18, jakož i rozsudek ze dne 10. února 2000, *Deutsche Post*, C-270/97 a C-271/97, Recueil, s. I-929, bod 30). Podle názoru Soudního dvora vyplývá v projednávaném případě ze spisu a z jednání před Soudním dvorem, že Tribunál napadeným rozsudkem zrušil rozhodnutí Komise na základě důvodu uplatněného bez návrhu vycházejícího z porušení článku 253 ES, aniž by v průběhu písemné nebo ústní části řízení nejprve vyzval účastníky řízení k předložení jejich vyjádření k tomuto důvodu. Tribunál tím porušil zásadu kontradiktornosti, a poškodil tak zájmy Komise. Soudní dvůr vysvětlil, že, jak uvedl generální advokát, i když nedostatek odůvodnění představuje vadu, která nemůže být v zásadě zhojena, zjištění takového nedostatku vychází však z posouzení, které podle ustálené judikatury musí zohlednit některé skutečnosti. Takové posouzení se může stát předmětem diskuze, zvláště když se netýká zcela chybného odůvodnění, ale odůvodnění určité právní či skutkové otázky. V projednávaném případě mohla Komise, pokud by jí bylo umožněno předložit vyjádření, zejména uvést stejné argumenty jako argumenty, které předložila v rámci čtvrtého a pátého důvodu kasačního opravného prostředku.

Ohledně povinností, které právo Společenství ukládá členským státům, měl Soudní dvůr ve věci *Danske Slagterier* (rozsudek ze dne 24. března 2009, C-445/06) příležitost připomenout zásady

mimosmluvní odpovědnosti členských států za porušení práva Společenství a zároveň poskytnout několik upřesnění a vysvětlení ohledně jejich konkrétního použití.

Pokud jde o uplatnění této odpovědnosti, Soudní dvůr připomněl, že v případě neexistence právní úpravy Společenství musí stát poskytnout náhradu za důsledky škody způsobené jednotlivcům porušením práva Společenství v souladu s vnitrostátními právními předpisy upravujícími odpovědnost za škodu, přičemž podmínky náhrady škody, zejména lhůty stanovené vnitrostátními právními předpisy, musí dodržovat zásadu rovnocennosti a zásadu efektivity. V této souvislosti již bylo rozhodnuto, že stanovení předem určených přiměřených pevných promlčecích lhůt pro podání žaloby je slučitelné s právem Společenství. Soudní dvůr dodal, že taková lhůta musí být navíc pro jednotlivce dostatečně předvídatelná. Je na vnitrostátním soudu, aby se zřetelem na veškeré okolnosti, které charakterizovaly právní a skutkovou situaci v době rozhodné z hlediska skutečností původního sporu, ověřil, zda tomu tak je. Je rovněž na vnitrostátním soudu, aby ověřil, že podmínky náhrady škody způsobené jednotlivcům porušením práva Společenství dotýčným členským státem nejsou z důvodu použití *per analogiam* lhůty stanovené vnitrostátním právem méně příznivé než podmínky platné pro náhradu podobné škody vnitrostátní povahy.

Soudní dvůr se dále vyslovil ke konkrétnímu použití promlčecí lhůty a dospěl k závěru, že právo Společenství nevyžaduje, aby v případě, že Evropská komise podá návrh na zahájení řízení pro nesplnění povinnosti podle článku 226 ES, byl po dobu trvání tohoto řízení běh promlčecí lhůty přerušen nebo zastaven. Stejně tak v případě žaloby na náhradu škody, za niž nese odpovědnost stát z důvodu nesprávného provedení směrnice do vnitrostátního práva, k čemuž došlo v projednávané věci, nebrání právo Společenství tomu, aby lhůta začala běžet dnem, kdy došlo k prvním škodlivým následkům tohoto nesprávného provedení a kdy jsou předvídatelné jeho pozdější škodlivé následky, a to ani v případě, že tento den předchází řádnému provedení této směrnice do vnitrostátního práva.

Pokud jde konečně o předpoklady, které musí splňovat poškozený, Soudní dvůr rozhodl, že s právem Společenství je v souladu vnitrostátní právní úprava, která stanoví, že jednotlivci nemůže být nahrazena škoda, kterou úmyslně nebo z nedbalosti neodvrátil za využití právního prostředku, pod podmínkou, že využití tohoto právního prostředku může být na poškozeném spravedlivě požadováno, což posoudí předkládající soud. Pravděpodobnost, že vnitrostátní soud podá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 234 ES, ani skutečnost, že před Soudním dvorem probíhá řízení o žalobě pro nesplnění povinnosti, nemohou být samy o sobě dostatečným důvodem pro závěr, že využití právního prostředku nelze spravedlivě požadovat.

V oblasti práva vnějších vztahů Společenství zaslouží zmínku jeden posudek a rozsudky ve třech věcech.

V posudku č. 1/08 ze dne 30. listopadu 2009 se Soudní dvůr vyslovil na žádost Komise, kterou podala na základě čl. 300 odst. 6 ES, k otázkám, zda má Evropské společenství výlučnou pravomoc nebo pravomoc pouze sdílenou s členskými státy za účelem uzavření dohod s některými členy Světové obchodní organizace (WTO), jejichž cílem je změna listin specifických závazků Společenství a jeho členských států podle Všeobecné dohody o obchodu službami (GATS), a dále, jaký je náležitý právní základ, který má být použit za účelem uzavření těchto dohod.

V projednávaném případě se v důsledku rozšíření, k nimž došlo v letech 1995 a 2004, stalo nezbytným vypracovat novou listinu, která by zahrnovala třináct nových členských států, které měly až k tomuto okamžiku v rámci GATS své vlastní listiny závazků. Za účelem sloučení listiny závazků třinácti nových členských států se současnou listinou Společenství a jeho členských států oznámila Komise dne 28. května 2004 seznam změn a odvolání závazků. Na základě článku XXI

GATS přitom tyto změny, ke kterým v listinách závazků došlo, vedly k žádostem o kompenzační vyrovnání pro členy WTO, kteří byli postiženi jednotlivými úpravami listin v důsledku sloučení. Soudní dvůr nejprve připomněl, že volba náležitého právního základu má ústavní význam. Vzhledem k tomu, že Společenství disponuje pouze svěřenými pravomocemi, musí dohodu, kterou zamýšlí uzavřít, dát do souvislosti s ustanovením Smlouvy, které jej opravňuje ke schválení takového aktu. Soudní dvůr tedy posoudil pravomoc Společenství k uzavření dotčených dohod a právní základy, které připadají v úvahu k takovému uzavření dohod, přičemž obě tyto otázky jsou vzájemně velmi úzce spojeny. Poté, co analyzoval odstavce 1, 5 a 6 článku 133 ES, dospěl Soudní dvůr k závěru, že dohody s dotčenými členy WTO spadají do sdílené pravomoci Evropského společenství a členských států. Pokud jde o náležitý právní základ, upřesnil, že část „doprava“, kterou dotčené dohody obsahují, spadá v souladu s čl. 133 odst. 6 třetím pododstavcem ES do působnosti politiky v oblasti dopravy, a nikoliv do působnosti společné obchodní politiky. Nakonec Soudní dvůr ze své analýzy vyvodil, že akt Společenství, jímž se uvedené Dohody uzavírají, se musí zakládat jak na čl. 133 odst. 1 a 5 a čl. 133 odst. 6 druhém pododstavci ES, tak na článku 71 ES a čl. 80 odst. 2 ES, ve spojení s čl. 300 odst. 2 a čl. 300 odst. 3 prvním pododstavcem ES.

Ve věcech *Komise v. Rakousko*, jakož i *Komise v. Švédsko* (rozsudky ze dne 3. března 2009, C-205/06 a C-249/06) konstatoval Soudní dvůr v řízení o nesplnění povinnosti zahájeném z podnětu Komise, že Švédské království a Rakouská republika nesplnily povinnosti, které pro ně vyplývají z čl. 307 druhého pododstavce ES, tím, že nepoužily vhodných prostředků k odstranění neslučitelností mezi svými povinnostmi podle práva Společenství a ustanoveními v oblasti převodu kapitálu obsaženými v investičních dohodách uzavřených s některými třetími zeměmi. V projednávaném případě obsahovaly jednotlivé dotčené investiční dohody ustanovení, která zajišťují volný převod plateb souvisejících s investicí ve volně směnitelných měnách. Tyto dohody byly v tomto ohledu v souladu se zněním čl. 56 odst. 1 ES, podle kterého je zakázáno veškeré omezení pohybu kapitálu a plateb mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi. Ustanovení čl. 57 odst. 2 ES, článku 59 ES a čl. 60 odst. 1 ES však přiznávají Radě pravomoc k tomu, aby v určitých přesně stanovených případech omezila pohyb kapitálu a platby mezi členskými státy a třetími zeměmi. Soudní dvůr nejprve poznamenal, že pro zajištění užitečného účinku uvedených ustanovení je nezbytné, aby opatření omezující volný pohyb kapitálu mohla být v případě, že budou Radou přijata, okamžitě uplatňována vůči státům, jichž se týkají a mezi nimiž mohou být i některé státy, které podepsaly jednu z dotčených dohod se Švédským královstvím a Rakouskou republikou. Z těchto pravomocí Rady, spočívajících v jednostranném přijetí omezujících opatření vůči třetím státům v oblasti totožné nebo související s oblastí upravenou dřívější dohodou uzavřenou mezi členským státem a třetím státem, vyplývá neslučitelnost s uvedenou dohodou tehdy, když tato dohoda neobsahuje žádné ustanovení umožňující dotyčnému členskému státu vykonávat svá práva a plnit své povinnosti jakožto člen Společenství a jestliže to neumožňuje ani žádný mechanismus mezinárodního práva. Soudní dvůr navíc upřesnil, že lhůty související s jakýmkoli mezinárodním jednáním, které jsou nutné k novému projednání dotčených dohod, jsou svou povahou neslučitelné s užitečným účinkem těchto opatření. Možnost použití jiných prostředků nabízených mezinárodním právem, jako je pozastavení dohody, případně vypovězení dotčených dohod nebo jejich některých ustanovení, má příliš nejisté účinky k tomu, aby zaručila, že opatření přijatá Radou budou moci být užitečně uplatňována.

Ve věci *Soysal a Savatli* (rozsudek ze dne 19. února 2009, C-228/06) se Soudní dvůr vyslovil ke klauzuli „standstill“ upravené v čl. 41 odst. 1 dodatkového protokolu k dohodě o přidružení

EHS-Turecko⁹. Podle tohoto ustanovení nesmí smluvní strany od vstupu v platnost uvedeného protokolu mezi sebou zavádět nová omezení svobody usazování a volného pohybu služeb.

V projednávaném případě se jednalo o dva turecké státní příslušníky, kteří na území členského státu hodlali na základě uvedené dohody o přidružení využít svobody volného pohybu služeb. Soudní dvůr nejprve připomněl, že toto ustanovení má při svém jasném, přesném a bezpodmínečném znění přímý účinek. Poté vyložil předmětné ustanovení v tom smyslu, že od okamžiku, kdy dodatkový protokol k dohodě o přidružení EHS-Turecko vstoupil ve vztahu k dotyčnému členskému státu v platnost, brání zavedení vízové povinnosti pro vstup tureckých státních příslušníků na území členského státu za účelem poskytovat zde služby na účet podniku usazeného v Turecku, pokud k tomuto datu nebylo takového vízum požadováno.

Podle Soudního dvora nemůže být tento závěr zpochybněn okolností, že uvedené omezení bylo stanoveno vnitrostátní právní úpravou provádějící ustanovení sekundárního práva Společenství, jelikož mezinárodní dohody uzavřené Společenstvím mají přednost před akty sekundárního práva Společenství.

Evropské občanství

Vhodným příkladem uplatňování práva volného pohybu a pobytu občanů Unie je věc *Rüffler* (rozsudek ze dne 23. dubna 2009, C-544/07).

Uwe Rüffler, bývalý německý pracovník, který se na důchod usadil v Polsku, pobírá v Německu dva důchody, z nichž jeden je zdaněn v tomto členském státě a druhý na polském území. Dotyčný požádal polskou daňovou správu, aby daň z příjmu, kterou je povinen odvést v Polsku, byla snížena o částku příspěvků na zdravotní a nemocenské pojištění, které zaplatil v Německu. Tato žádost však byla odmítnuta z důvodu, že polské právní předpisy stanoví možnost odečíst od daně z příjmu pouze příspěvky zaplacené polskému orgánu zdravotního a nemocenského pojištění. Věc byla předložena nejprve vnitrostátnímu soudu a poté soudu Společenství.

Na rozdíl od žalobce a předkládajícího soudu, kteří svoji argumentaci opřeli o články 12 ES a 39 ES, Soudní dvůr nejprve vyloučil použití článku 39 ES vzhledem k tomu, že se může týkat pouze aktivních pracovníků a osob, které hledají zaměstnání. Uwe Rüffler se však může odvolávat na své postavení občana Unie, a tedy na své právo na volný pohyb a pobyt v členských státech, jak bylo zakotveno v článku 18 ES. Soudní dvůr proto analyzoval slučitelnost polského daňového režimu z hlediska tohoto článku a rozhodl, že jelikož polské právní předpisy podmiňují přiznání daňové výhody na základě příspěvků tím, že tyto příspěvky byly zaplacené polskému orgánu zdravotního a nemocenského pojištění, a vedou k tomu, že je tato výhoda odeprána poplatníkům, kteří zaplatili příspěvky orgánu nacházejícímu se v jiném členském státě, znevýhodňují poplatníky, kteří využili své svobody pohybu tím, že opustili členský stát, ve kterém vykonávali veškerou svou profesní činnost, s cílem usadit se v Polsku. Takové omezení nároku na snížení daně z příjmu představuje omezení svobody pohybu a pobytu na území členských států, které není objektivně odůvodněno.

Volný pohyb zboží

Tři rozsudky v této oblasti názorně dokládají obtížnost vymezení opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením.

⁹ Dodatkový protokol podepsaný dne 23. listopadu 1970 v Bruselu a uzavřený, schválený a potvrzený jménem Společenství nařízením Rady (EHS) č. 2760/72 ze dne 19. prosince 1972 (Úř. věst. L 293, s. 1; Zvl. vyd. 11/11, s. 41).

Ve věci *Komise v. Itálie* (rozsudek ze dne 10. února 2009, C-110/05) rozhodoval Soudní dvůr po znovuotevření ústní části řízení o žalobě Komise, která se domáhala určení, že Italská republika tím, že zakázala, aby mopedy, motocykly, motorové tříkolky a čtyřkolky mohly táhnout přípojně vozidlo, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 28 ES. Členský stát, který z důvodů souvisejících s bezpečností silničního provozu stanoví zákaz, podle něhož nesmějí taková vozidla táhnout přípojná vozidla speciálně pro ně konstrukčně určená a legálně vyrobená a uvedená na trh v jiných členských státech, neporušuje podle názoru Soudního dvora povinnosti, které pro něj vyplývají z uvedeného článku. Soudní dvůr vysvětlil, že takový zákaz sice představuje opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu zakázané uvedeným článkem v rozsahu, v němž je jeho účinkem bránění v přístupu přípojných vozidel konstrukčně určených speciálně pro motocykly na dotčený trh, jelikož má významný dopad na chování spotřebitelů a brání tomu, aby na tomto trhu mohla existovat poptávka po takových přípojných vozidlech. Uvedený zákaz však musí být v projednávaném případě považován za odůvodněný skutečnostmi souvisejícími s bezpečností silničního provozu. Ačkoli v tomto ohledu přísluší členskému státu dovolávajícímu se určitého kategorického požadavku, aby odůvodnil překážku volného pohybu zboží, prokázat, že jeho právní úprava je vhodná a nezbytná pro dosažení sledovaného legitimního cíle, toto důkazní břemeno nemůže sahat až tak daleko, aby vyžadovalo, aby tento členský stát pozitivně prokázal, že žádné jiné představitelné opatření neumožňuje dosáhnout uvedeného cíle za týchž podmínek. Není sice vyloučeno, že by jiná opatření, než je dotčený zákaz, mohla zaručovat určitou úroveň bezpečnosti silničního provozu při provozu souprav tvořených motocyklem a přípojným vozidlem, avšak to nemění nic na tom, že členský státům nelze upírat možnost dosáhnout takového cíle, jakým je bezpečnost silničního provozu, zavedením obecných a jednoduchých pravidel, snadno pochopitelných a uplatnitelných řidiči a lehce spravovaných a kontrolovaných příslušnými orgány.

Rozsudek ze dne 30. dubna 2009 ve věci *Fachverband des Buch- und Medienwirtschaft* (C-531/07) se týká rakouských právních předpisů o cenách knih v německém jazyce, které upravují povinnost vydavatele nebo dovozce stanovit koncovou prodejní cenu a tuto cenu zveřejnit a dále zakazují dovozcům stanovit nižší cenu, než je koncová prodejní cena po odečtení daně z přidané hodnoty zahrnuté v ceně, která je vydavatelem stanovena nebo doporučena ve státě vydání. I když se podle Soudního dvora rakouské právní předpisy týkají způsobů prodeje knih, tím, že zakazují dovozcům stanovit nižší cenu, než je cena ve státě vydání, nepostihují stejným způsobem uvádění na trh tuzemských knih i knih pocházejících z jiných členských států. Soudní dvůr vysvětlil, že dotčená rakouská právní úprava stanoví méně příznivé zacházení pro knihy v německém jazyce dovážené z jiných členských států než pro tuzemské knihy, jelikož zabraňuje rakouským dovozcům i zahraničním vydavatelům stanovit minimální maloobchodní ceny podle charakteristik dovozního trhu, zatímco rakouští vydavatelé mohou sami pro vlastní výrobky stanovit takové ceny, jaké jsou vhodné pro maloobchodní prodej na tuzemském trhu. Taková právní úprava tedy představuje podle názoru Soudního dvora omezení volného pohybu zboží. Soudní dvůr dále tvrdil, že toto omezení není odůvodněné. Zejména zdůraznil, že ochrana knih jakožto kulturního statku může být považována za naléhavý důvod veřejného zájmu, jenž je způsobilý odůvodnit opatření omezující volný pohyb zboží za podmínky, že taková opatření jsou způsobilá zaručit dosažení stanoveného cíle a nepřekračují meze toho, co je k jejich uskutečnění nezbytné. V projednávaném případě přitom bylo možné dosáhnout cíle ochrany knihy jakožto kulturního statku opatřeními pro dovozce méně omezujícími, například povolením dovozci nebo zahraničnímu vydavateli stanovit prodejní cenu pro rakouský trh, jež zohlední charakteristiky tohoto trhu. V důsledku toho Soudní dvůr rozhodl, že rakouská právní úprava zakazující dovozcům knih v německém jazyce stanovit nižší cenu, než je koncová prodejní cena stanovená nebo doporučená vydavatelem ve státě, kde byla kniha vydána, představuje překážku volného pohybu zboží, kterou nelze na základě práva Společenství odůvodnit.

Ve věci *Mickelsson a Roos* (rozsudek ze dne 4. června 2009, C-142/05) byl Soudní dvůr dotázán ohledně slučitelnosti švédské právní úpravy zakazující, s výjimkou určitých vodních ploch, používání některých typů vodních skútrů, tedy „plavidla, jehož délka nepřesahuje čtyři metry, [...] je vybaveno vnitřním spalovacím motorem s vodní tryskou jako svým základním zdrojem pohonu, a [...] je navrženo tak, aby ho mohla obsluhovat jedna nebo více osob sedících, stojících nebo klečících spíše na trupu než uvnitř něho“, zejména s články 28 ES a 30 ES. Podle názoru Soudního dvora nebrání uvedené články vnitrostátní právní úpravě, která z důvodů ochrany životního prostředí zakazuje používání takových vodních skútrů mimo určené vodní cesty za podmínky, že příslušné vnitrostátní orgány jsou povinny přijmout prováděcí opatření stanovená za účelem určení vodních ploch nacházejících se mimo veřejně splavné vodní cesty, na kterých mohou být tyto skútry používány, a že tyto orgány skutečně vykonaly pravomoc, která jim byla v tomto ohledu svěřena, a určily vodní plochy odpovídající podmínkám stanoveným vnitrostátní právní úpravou a že taková opatření byla konečně přijata v přiměřené lhůtě po vstupu této právní úpravy v platnost. Platí ovšem, že pokud by účinkem vnitrostátních pravidel pro určení vod a splavných vodních cest bylo bránit uživatelům těchto skútrů v používání, které je vlastní a inherentní těmto výrobkům, nebo zásadně omezovat jejich používání, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu, mohla by mít taková pravidla významný dopad na chování spotřebitelů, kteří by měli pouze omezený zájem na koupi dotčeného výrobku, protože vědí, že používání povolené takovou právní úpravou je velmi omezené. Účinkem takových pravidel by tak bylo bránit přístupu těchto výrobků na dotčený vnitrostátní trh, a představovala by tedy opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu zakázané článkem 28 ES. Taková právní úprava však může být podle Soudního dvora odůvodněna cílem ochrany životního prostředí s výhradou dodržení výše uvedených podmínek. Jelikož omezení nebo zákaz používání vodních skútrů jsou prostředky způsobilými zajistit ochranu životního prostředí, přísluší ještě vnitrostátním orgánům prokázat – aby vnitrostátní právní úprava mohla být považována za odůvodněnou – že její účinky omezující volný pohyb zboží nejdou nad rámec toho, co je pro dosažení uvedeného cíle nezbytné. Ačkoli není v tomto ohledu vyloučeno, že by jiná opatření než dotčený zákaz mohla zaručovat určitou úroveň ochrany životního prostředí, nemění to nic na tom, že členským státům nelze upírat možnost dosáhnout takového cíle, jakým je ochrana životního prostředí, zavedením obecných pravidel, která jsou jednak nezbytná vzhledem ke geografickým zvláštnostem dotčeného členského státu a jednak snadno spravovaná a kontrolovaná vnitrostátními orgány. Jelikož však samotné znění vnitrostátní právní úpravy umožňuje předpokládat, že na vodních plochách, které tak musí být určeny prostřednictvím prováděcích opatření, mohou být vodní skútry používány, aniž by vyvolávaly rizika nebo způsobovaly nepřijatelné škodlivé zásahy do životního prostředí, vyplývá z toho, že obecný zákaz používat takové výrobky mimo veřejně splavné vodní cesty by byl opatřením jdoucím nad rámec toho, co je pro dosažení cíle ochrany životního prostředí nezbytné. Kdyby předkládající soud navíc shledal, že prováděcí opatření byla přijata v přiměřené lhůtě, ale až poté, kdy nastaly skutkové okolnosti dotčené v původním řízení, a že tato opatření určují jakožto plavební oblasti vody, ve kterých obžalovaní ve sporu v původním řízení řídili vodní skútry, a v důsledku toho byli stíháni, musí být k tomu, aby si vnitrostátní opatření mohlo zachovat svou přiměřenost, a tedy své odůvodnění ve vztahu k cíli ochrany životního prostředí, umožněno, aby toto určení mohli uvedení obžalovaní uplatnit, což ostatně rovněž vyžaduje obecná zásada práva Společenství týkající se použití příznivějšího trestního zákona či mírnějšího trestu se zpětnou účinností.

Zemědělství

Počet sporů v oblasti zemědělství již několik let značně klesá a tato tendence se potvrdila i v roce 2009.

Je tedy nutno zmínit pouze věc *Budějovický Budvar* (rozsudek ze dne 8. září 2009, C-478/07), která se týká otázky ochrany názvu „BUD“ jakožto označení původu. Účelem nařízení Rady ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu¹⁰ je zajistit spotřebitelům, že zemědělské produkty nesoucí zeměpisné označení zapsané na základě uvedeného nařízení mají z toho důvodu, že pocházejí z určité zeměpisné oblasti, určité zvláštní vlastnosti, a tudíž poskytují záruku jakosti, která je dána jejich zeměpisným původem. Za předpokladu, že tyto produkty splňují podmínky stanovené nařízením, jsou tzv. „kvalifikovaná“ označení původu a zeměpisná označení chráněna. Nařízení se naopak nepoužije na takzvaná „prostá“ zeměpisná označení, tedy ta, která nevyžadují, aby produkty vykazovaly zvláštní znaky nebo určitou pověst spojenou s místem, ze kterého pocházejí. Ochrana takového prostého údaje o zeměpisném původu členským státem, která může zahrnovat omezení volného pohybu zboží, může být nicméně za určitých podmínek s ohledem na právo Společenství odůvodněna. V projednávaném případě bylo u obchodního soudu ve Vídni zahájeno řízení českým pivovarem, který se domáhal toho, aby bylo vídeňskému distributorovi nápojů zakázáno uvádět na trh pivo vyráběné pivovarem usazeným ve Spojených státech pod ochrannou známkou American Bud z důvodu, že užívání tohoto označení pro pivo pocházející z jiného státu, než je Česká republika, je v rozporu s dvoustrannou smlouvou, kterou v roce 1976 uzavřelo Rakousko a tehdejší Československá socialistická republika. Označení „Bud“ je chráněným označením v souladu s touto smlouvou, a tedy je vyhrazeno výlučně pro české produkty. Na dotaz vídeňského soudu, za jakých podmínek může být název „Bud“ u piva vyrobeného v České republice chráněn na základě uvedené dvoustranné smlouvy, odpověděl Soudní dvůr, že název „Bud“ může představovat prostý a nepřímý údaj o zeměpisném původu, a sice název, pro který neexistuje přímá spojitost mezi určitou jakostí, pověstí nebo jinými vlastnostmi produktu na jedné straně a jeho zvláštním zeměpisným původem na straně druhé, přičemž tento název není jako takový zeměpisným názvem, ale je přinejmenším způsobilý informovat spotřebitele o tom, že produkt jím označený pochází z určitého místa, regionu nebo země. Pokud by obchodní soud kvalifikoval název „Bud“ jako prostý údaj o zeměpisném původu, měl by ověřit, zda podle skutkových okolností a pojmového chápání existujících v České republice je název „Bud“ přinejmenším způsobilý informovat spotřebitele o tom, že produkt jím označený pochází z určitého regionu nebo místa na území tohoto členského státu a v tomto členském státě nezdruhověl. Za těchto podmínek nebrání právo Společenství vnitrostátní ochraně takového prostého údaje o zeměpisném původu ani rozšíření této ochrany prostřednictvím dvoustranné smlouvy na území jiného členského státu. Podle obchodního soudu musí být nicméně název „Bud“ kvalifikován spíše jako označení původu, které označuje produkty, jejichž jedinečné charakteristiky jsou přičitatelné přírodním nebo lidským činitelům inherentním jejich místu původu. Z tohoto důvodu chtěl obchodní soud vědět, zda nařízení Společenství o ochraně zeměpisných označení brání ochraně označení původu „Bud“, o jehož zápis nebylo v souladu s tímto nařízením požádáno. Při svém přistoupení k Evropské unii totiž požádala Česká republika o ochranu Společenství pouze pro tři údaje o původu týkající se piva vyráběného ve městě České Budějovice, a sice „Budějovické pivo“, „Českobudějovické pivo“ a „Budějovický měšťanský var“, které označují silné pivo s názvem „Bud Super Strong“. Podle názoru Soudního dvora má nařízení o ochraně zeměpisných označení a označení původu vyčerpávající charakter, takže brání použití režimu ochrany stanoveného takovými smlouvami mezi dvěma členskými státy, jako jsou dotčené dvoustranné smlouvy, který názvu uznanému podle práva jednoho členského státu jako název představující označení původu přiznává ochranu v jiném členském státě, ve kterém je tato ochrana skutečně požadována, zatímco toto označení původu nebylo předmětem žádosti o zápis na základě uvedeného nařízení.

¹⁰ Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin (Úř. věst. L 93, s. 12).

Volný pohyb osob, služeb a kapitálu

I v tomto roce vydal Soudní dvůr řadu rozsudků, které se týkají jak provádění zásad volného pohybu v právní úpravě Společenství, tak i omezení svobod pohybu některými vnitrostátními právními předpisy. Několik věcí se týká výkonu několika svobod zároveň, a proto byla upřednostněna prezentace podle svobod před prezentací podle jednotlivých rozsudků.

V oblasti svobody usazování a volného pohybu pracovníků je třeba zmínit věc *Consiglio Nazionale degli Ingegneri* (rozsudek ze dne 29. ledna 2009, C-311/06), která souvisí s výkladem směrnice 89/48/EHS o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy¹¹. Předběžné otázky položené Soudnímu dvoru se týkaly konkrétně možnosti držitele diplomu, jehož rovnocennost byla uznána orgánem členského státu, který nepotvrzuje žádné vzdělání, které je součástí vzdělávacího systému tohoto státu, a nespočívá ani ve zkoušce, ani v odborné zkušenosti získané v tomto státě, dovolávat se ustanovení uvedené směrnice pro účely přístupu k regulovanému povolání v hostitelském členském státě. Soudní dvůr odpověděl záporně a judikoval, že doklad osvědčující odbornou kvalifikaci nemůže být postaven na roveň „diplomu“ ve smyslu této směrnice, aniž by kvalifikace byla zcela nebo částečně získána v rámci vzdělávacího systému členského státu, který dotčený doklad vydal. Doklad navíc usnadňuje přístup k určitému povolání v rozsahu, v němž prokazuje získání doplňující kvalifikace. Umožnit osobě, která získala pouze akademický titul vydaný členským státem původu, který sám o sobě nedává přístup k regulovanému povolání, aby k tomuto povolání přesto přístup měla, aniž by však doklad o uznání rovnocennosti získaný v jiném členském státě svědčil o získání doplňující kvalifikace nebo odborné praxe, by bylo podle názoru Soudního dvora v rozporu se zásadou, podle níž si členské státy vyhradily možnost stanovit minimální úroveň nezbytné kvalifikace, která by zaručovala kvalitu služeb poskytovaných na jejich území.

V oblasti svobody usazování a doplňkově volného pohybu služeb nebo volného pohybu kapitálu vydal Soudní dvůr několik rozsudků týkajících se vnitrostátních právních předpisů sledujících cíl ochrany veřejného zdraví.

Z těchto rozsudků lze uvést dva, které se týkají ustanovení italských a německých právních předpisů, jež stanoví, že vlastnit a provozovat lékárny směřují pouze lékárníci. Ve věci *Apothekerkammer des Saarlandes a další* (rozsudek ze dne 19. května 2009, C-171/07 a C-172/07) Soudní dvůr judikoval, že články 43 ES a 48 ES takové vnitrostátní právní úpravy nebrání. Takovéto pravidlo vylučující nelékárníky je jistě omezením ve smyslu článku 43 ES. Podle názoru Soudního dvora však může být odůvodněno ochranou veřejného zdraví, konkrétně pak cílem zajistit spolehlivé a kvalitní zásobování obyvatelstva léčivy. S ohledem na zvláštní povahu léčiv, jejichž léčebné účinky je podstatně odlišují od ostatního zboží, a rizika, která představuje nadměrné nebo nesprávné užívání léčiv pro veřejné zdraví a pro finanční rovnováhu systémů sociálního zabezpečení, mohou členské státy stanovit pro osoby pověřené maloobchodní distribucí léčiv přísné požadavky, pokud jde zejména o pravidla jejich uvádění na trh a dosahování zisku. Členské státy mohou konkrétně stanovit, že maloobchodní prodej léčiv smí zajišťovat v zásadě pouze lékárníci, a to vzhledem k zárukám, jaké musí lékárníci poskytovat, a k informacím, jaké musí být schopni spotřebiteli podat. Ve věci *Komise v. Itálie* (rozsudek ze dne 19. května 2009, C-531/06) použil Soudní dvůr obdobnou argumentaci a rozhodl, že se Italská republika nedopustila nesplnění povinností, které pro ni vyplývají z článků 43 ES a 56 ES, tím, že ponechala v platnosti právní předpisy, na jejichž základě jsou k provozování soukromých lékáren zajišťujících maloobchodní prodej oprávněny pouze

¹¹ Směrnice Rady 89/48/EHS ze dne 21. prosince 1988 (Úř. věst. 1989, L 19, s. 16; Zvl. vyd. 05/01, s. 337).

fyzické osoby, které absolvovaly studium farmacie, a společnosti, jejichž společníky jsou výlučně lékárníci. K témuž závěru Soudní dvůr dospěl ohledně nemožnosti podniků distribuujících léčiva nabývat podíly ve společnostech, které provozují obecní lékárny.

Ve věci *Hartlauer* (rozsudek ze dne 10. března 2009, C-169/07) Soudní dvůr naopak rozhodl, že články 43 ES a 48 ES brání vnitrostátním předpisům, podle nichž je ke zřízení soukromého zdravotnického zařízení ve formě samostatné zubní polikliniky nutné povolení a podle nichž musí být vydání tohoto povolení odmítnuto, pokud není zřízení takového zařízení potřebné s ohledem na péči již poskytovanou lékaři, kteří jsou ve smluvním vztahu se zdravotní pojišťovnou. Taková právní úprava není podle názoru Soudního dvora vhodná k zaručení uskutečnění cílů zachovat kvalitní, vyváženou a všem dostupnou službu lékařské péče, jakož i předejít riziku závažného porušení finanční rovnováhy sociálního zabezpečení, jelikož takovému systému nepodřizuje rovněž skupinové praxe a nezakládá se na podmínce, která by byla způsobilá stanovit pro výkon posuzovací pravomoci vnitrostátními orgány dostatečné meze. Aby byl takový režim předchozího udělení správního povolení oprávněný, musí se zakládat na objektivních, nediskriminačních a předem známých kritériích, která zajišťují, aby byly pro výkon posuzovací pravomoci vnitrostátními orgány stanoveny dostatečné meze. Podle Soudního dvora tak tomu není tehdy, když vydání povolení ke zřízení nové zubní polikliniky podléhá kritériu založenému na počtu pacientů na jednoho lékaře, které není ani stanoveno, ani s ním nejsou dotčené osoby předem seznámeny, nebo když se režim předchozího správního povolení zakládá na metodě, která může narušovat objektivitu a nestrannost projednání dotčené žádosti o povolení.

V oblasti svobody usazování a volného pohybu služeb je třeba poukázat na věc *Komise v. Itálie* (rozsudek ze dne 28. dubna 2009, C-518/06), která se týká italské právní úpravy, jež ukládá všem pojišťovnám, včetně těch, které mají své hlavní sídlo v jiném členském státě, avšak vykonávají své činnosti v Itálii, povinnost poskytnout na žádost každého potenciálního zákazníka pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel. Soudní dvůr rozhodl, že se Italská republika nedopustila nesplnění povinností, které pro ni vyplývají z článků 43 ES a 49 ES, tím, že takové právní předpisy ponechala v platnosti. Taková povinnost poskytnout pojištění jistě omezuje svobodu usazování a volný pohyb služeb. Podle názoru Soudního dvora je však toto omezení odůvodněno cílem sociální ochrany, který se v zásadě projevuje ve formě zajištění odpovídajícího odškodnění poškozených v důsledku dopravní nehody. Pokud jde konkrétně o přiměřenost dotčené právní úpravy, Soudní dvůr připomíná, že není nezbytné, aby omezující opatření vydané orgány členského státu odpovídalo koncepci sdílené všemi členskými státy, pokud jde o způsoby ochrany oprávněného zájmu. Ze skutečnosti, že se některé členské státy rozhodly zřídit odlišný režim pro zajištění toho, aby každý vlastník vozidla mohl uzavřít smlouvu o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel s nikoli nadměrnou sazbou pojistného, tudíž nevyplývá, že povinnost poskytnout pojištění překračuje meze toho, co je k dosažení sledovaného cíle nezbytné.

V témže rozsudku se Soudní dvůr zabýval rovněž článkem 9 směrnice 92/49/EHS¹² a judikoval, že tento článek vymezuje nikoli taxativně působnost zásady kontroly domovským členským státem tak, že uvádí, že finanční dozor zahrnuje „zejména“ prověřování stavu solventnosti a tvorby technických rezerv. Toto ustanovení však nemůže být vykládáno tak, že záměrem bylo stanovit, že domovský členský stát má výlučnou kontrolní pravomoc zahrnující kontrolu obchodních praktik pojišťoven. Z toho vyplývá, že toto ustanovení nevylučuje možnost kontrol vykonávaných

¹² Směrnice Rady 92/49/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního a o změně směrnic 73/239/EHS a 88/357/EHS (Úř. věst. L 228, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 346).

hostitelským členským státem ohledně způsobů, podle kterých pojišťovny vykonávající činnost v tomto členském státě na základě svobody usazování nebo volného pohybu služeb vypočítávají své pojistné, jakož i uplatnění sankcí.

Co se týče oblasti volného pohybu služeb, Soudní dvůr měl ve věci *Liga Portuguesa de Futebol Profissional a Baw International* (rozsudek ze dne 8. září 2009, C-42/07) možnost upřesnit svou judikaturu týkající se právní úpravy her a sázek v členských státech. V tomto rozsudku Soudní dvůr judikoval, že článek 49 ES nebrání právní úpravě členského státu, která soukromým hospodářským subjektům usazeným v jiných členských státech, v nichž legálně poskytují obdobné služby, zakazuje nabízet hazardní hry prostřednictvím internetu na území uvedeného členského státu. Ačkoli taková právní úprava vede podle Soudního dvora k omezení volného pohybu služeb, lze toto omezení s ohledem na zvláštnosti související s nabízením hazardních her prostřednictvím internetu považovat za odůvodněné cílem boje proti podvodům a trestné činnosti. Pokud jde o přezkum toho, zda je dotýčný režim nezbytný, Soudní dvůr připomíná, že odvětví hazardních her nabízených prostřednictvím internetu není předmětem harmonizace na úrovni Společenství. Členský stát je tedy oprávněn mít za to, že pouhou skutečností, že soukromý hospodářský subjekt nabízí legálně služby spadající do tohoto odvětví prostřednictvím internetu v jiném členském státu, v němž je usazen a v němž již v zásadě podléhá podmínkám stanoveným právními předpisy a dohledu ze strany příslušných orgánů tohoto členského státu, nelze považovat za dostatečnou záruku ochrany vnitrostátních spotřebitelů před riziky podvodu a trestné činnosti s ohledem na obtíže, na které mohou v takovém kontextu narazit orgány členského státu usazení, chtějí-li posuzovat profesní kvality a bezúhonnost hospodářských subjektů. Jelikož mezi spotřebitelem a hospodářským subjektem neexistuje přímý kontakt, nesou s sebou kromě toho hazardní hry přístupné prostřednictvím internetu oproti tradičním trhům těchto her odlišná a zvýšená rizika, pokud jde o případné podvody, jichž se hospodářské subjekty dopustí vůči spotřebitelům. Dále nelze vyloučit možnost, že se hospodářský subjekt, který sponzoruje některé sportovní soutěže, na něž přijímá sázky, jakož i některá družstva, která se těchto soutěží účastní, bude nacházet v postavení, které mu umožní přímo nebo nepřímo ovlivňovat výsledek těchto soutěží, a tak zvyšovat své zisky.

V oblasti volného poskytování služeb a volného pohybu kapitálu je třeba upozornit na spojené věci *X a Passenheim-van Schoot* (rozsudek ze dne 11. června 2009, C-155/08 a C-157/08), které se týkají lhůty pro doměření daně upravené v nizozemských právních předpisech v případě, že jsou aktiva pocházející z úspor a příjmy, které plynou z těchto aktiv, vnitrostátním daňovým orgánům zamlčeny. V této souvislosti Soudní dvůr rozhodl, že články 49 ES a 56 ES nebrání tomu, aby v případě, kdy daňové orgány tohoto členského státu nemají k dispozici žádnou indicii, pokud jde o existenci takových aktiv, umožňující zahájit šetření, uplatňoval tento členský stát delší lhůtu pro doměření daně, pokud jsou tato aktiva uložena v jiném členském státě, než je lhůta uplatňovaná v případě, že jsou tato aktiva uložena v prvním členském státě. Okolnost, že tento jiný členský stát uplatňuje bankovní tajemství, není v tomto ohledu relevantní. Podle Soudního dvora tyto články nebrání ani tomu, aby v takovém případě byla pokuta uložena z důvodu zamlčení uvedených zahraničních aktiv a příjmů vypočtena úměrně k dodatečně vyměřené částce a za toto delší období. Soudní dvůr konstatuje, že ačkoli taková právní úprava představuje omezení volného pohybu služeb a zároveň volného pohybu kapitálu, může být nicméně odůvodněna nezbytností zajistit účinnost daňového dohledu, jakož i bojem proti daňovým únikům, přičemž je třeba dodržet zásadu proporcionality. K posledně uvedenému bodu Soudní dvůr uvádí, že nejsou-li k dispozici žádné indicie, pokud jde o existenci částek, umožňující daňovým orgánům členského státu zahájit šetření, nemá tento členský stát možnost obrátit se na příslušné orgány druhého členského státu, aby mu sdělily informace nezbytné ke správnému stanovení výše daně. Jestliže daňové orgány určitého členského státu naopak mají k dispozici indicie, které by jim umožnily obrátit se na příslušné orgány jiných členských států, pouhá skutečnost, že se dotčené zdanitelné částky

nacházejí v jiném členském státě, neodůvodňuje obecné uplatnění dodatečné lhůty pro doměření daně, která nijak nezávisí na době nezbytné k náležitému využití těchto mechanismů vzájemné pomoci.

Ohledně volného pohybu kapitálu vydal Soudní dvůr dva rozsudky, kterým je třeba věnovat zvláštní pozornost.

Jde zaprvé o věc *Persche* (rozsudek ze dne 27. ledna 2009, C-318/07), která se týká zvláště citlivé problematiky darů obecně prospěšným zařízením. Soudní dvůr nejprve uvedl, že takové dary spadají pod ustanovení Smlouvy týkající se volného pohybu kapitálu, i když jsou poskytovány jako věcné dary ve formě předmětů každodenní potřeby, a poté rozhodl, že článek 56 ES brání právním předpisům členského státu, podle kterých je daňový odpočet, co se týče darů poskytnutých zařízením, která byla uznána za obecně prospěšná, přiznán pouze u darů poskytnutých zařízením, která mají sídlo v tuzemsku, bez jakékoli možnosti, aby daňový poplatník prokázal, že dar poskytnutý zařízením se sídlem v jiném členském státě splňuje podmínky pro přiznání takové výhody uložené uvedenými vnitrostátními právními předpisy. Podle názoru Soudního dvora platí, že členský stát může v rámci svých právních předpisů o daňové odpočitatelnosti darů uplatňovat rozdílné zacházení na vnitrostátní obecně prospěšná zařízení a obecně prospěšná zařízení se sídlem v jiných členských státech, pokud posledně uvedená zařízení sledují jiné cíle, než jsou cíle sledované jeho vlastními právními předpisy. Zařízení, které má sídlo v jednom členském státě a které splňuje podmínky uložené jiným členským státem k přiznání daňových výhod, se nicméně z hlediska přiznání daňových výhod tímto posledně uvedeným členským státem s cílem podpořit dotyčné obecně prospěšné činnosti nachází v situaci srovnatelné se situací, v níž se nacházejí obecně prospěšná zařízení, která mají sídlo v tomto posledně uvedeném členském státě. Podle názoru Soudního dvora tak rozdílné zacházení zavedené výše uvedenou vnitrostátní právní úpravou zakládá omezení volného pohybu kapitálu. Toto omezení nelze odůvodnit ani nezbytností zajistit účinnost daňového dohledu, ani bojem proti daňovým podvodům. K posledně uvedenému bodu však Soudní dvůr upřesňuje, že pokud jde o obecně prospěšná zařízení, která se nachází ve třetích zemích, je v zásadě legitimní, že členský stát zdanění odmítne takovou daňovou odpočitatelnost přiznat tehdy, když se ukáže nemožným získat z uvedené země nezbytné údaje, zejména z důvodu neexistence smluvní povinnosti této třetí země údaje poskytnout.

Zadruhé se jedná o rozsudek ve věci *Woningstichting Sint Servatius* (rozsudek ze dne 1. října 2009, C-567/07), který byl vydán na základě žádosti o výklad ustanovení Smlouvy týkající se volného pohybu kapitálu, jehož prostřednictvím mělo být posouzeno, zda je s těmito ustanoveními slučitelná nizozemská právní úprava určená k zajištění dostatečné nabídky bydlení. Na základě této právní úpravy musí nizozemské registrované subjekty v oblasti bydlení podrobit své přeshraniční projekty investování do nemovitostí předchozímu povolení ve správním řízení a prokázat, že dotčené investice jsou uskutečňovány v zájmu bydlení v Nizozemsku. Podle Soudního dvora je taková povinnost omezením volného pohybu kapitálu. Soudní dvůr připouští, že požadavky spojené s politikou sociálního bydlení členského státu a jejím financováním mohou být naléhavými důvody obecného zájmu, a tedy odůvodňovat takové omezení. Soudní dvůr však upřesňuje, že režim předchozího správního povolení nemůže vnitrostátní orgány opravňovat k diskrečnímu počínání, které by mohlo zbavit předpisy Společenství jejich užitečného účinku. Aby byl takový režim oprávněný, musí se zakládat na objektivních, nediskriminačních a předem známých kritériích, která zajišťují, aby pro výkon posuzovací pravomoci vnitrostátními orgány byly stanoveny dostatečné meze, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.

Doprava

Ve spojených věcech *Sturgeon a další*, jakož i *Böck a Lepuschitz* (rozsudek ze dne 19. listopadu 2009, C-402/07 a C-432/07) se Soudní dvůr vyslovil k pojmu „zpožděný let“ v rámci nařízení (ES) č. 261/2004¹³. Uvedené nařízení upravuje paušální náhradu škody v důsledku zrušení letu, nikoli však v případě zpoždění letu. Na předkládající soudy se obrátili cestující požadující tuto paušální náhradu škody z důvodu, že byli na cílová letiště dopraveni o 22 hodin a 25 hodin později, než byl plánovaný čas přiletu.

Soudní dvůr nejprve poznamenal, že ačkoli byla doba trvání zpoždění významná, nepostačuje k tomu, aby mohl být zpožděný let považován za zrušený. Zpožděný let – bez ohledu na dobu trvání zpoždění – nelze považovat za zrušený, jestliže kromě času odletu ostatní prvky ovlivňující let podle původně stanoveného plánu, a zejména letový řád, zůstávají nezměněny.

Pokud jde dále o nárok na náhradu škody, Soudní dvůr shledal, že cestující, jejichž let byl zrušen, a cestující, jejichž let byl zpožděn, utrpí podobnou újmu, a to ztrátu času, a tedy se nacházejí ve srovnatelné situaci, která neodůvodňuje rozdílné zacházení. Soudní dvůr z toho vyvodil závěr, že pro účely uplatnění nároku na náhradu škody lze na cestující zpožděných letů nahlížet stejně jako na cestující zrušených letů, což jim umožňuje dovolávat se u letecké společnosti také paušální náhrady škody, jestliže dosáhnou cílového místa určení tři nebo více hodin po plánovaném čase přiletu, s výjimkou případu, kdy zpoždění bylo způsobeno mimořádnými okolnostmi. V této souvislosti Soudní dvůr připomněl, že technickou závadu na letadle nelze považovat za mimořádnou okolnost, s výjimkou situace, kdy je daná závada způsobena událostmi, které svou povahou či původem nejsou vlastní běžnému výkonu činnosti dotčené letecké společnosti a vymykají se jeho účinné kontrole.

Pravidla hospodářské soutěže

Ve věci *X BV* (rozsudek ze dne 11. června 2009, C-429/07) Soudní dvůr obecně rozhodl, že Komise může z vlastního podnětu předložit písemná vyjádření soudu členského státu v řízení, které se týká daňové odpočitatelnosti pokuty, kterou Komise uložila z důvodu porušení článků 81 ES a 82 ES. Článek 15 nařízení č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy¹⁴, nazvaný „Spolupráce s vnitrostátními soudy“, umožňuje Komisi za určitých stanovených okolností zasahovat do řízení probíhajících před vnitrostátními soudy. Soudní dvůr upřesnil, že Komise může z vlastního podnětu předkládat písemná vyjádření uvedeným soudům pod jedinou podmínkou, a sice pokud to vyžaduje soudržné používání článků 81 ES a 82 ES. Tato podmínka může být splněna i v případě, kdy dotčené řízení neprobíhá ve věci uplatnění článků 81 ES nebo 82 ES. Navíc vzhledem k tomu, že mezi pokutami a používáním článků 81 ES a 82 ES existuje neoddělitelná vazba, je účinnost sankcí ukládaných orgány pro hospodářskou soutěž členských států nebo Společenství na základě čl. 83 odst. 2 písm. a) ES podmínkou soudržného používání článků 81 ES a 82 ES. Z toho vyplývá, že rozhodnutí soudu členského státu v řízení, které se týká otázky, zda je možné od zdanitelných zisků odečíst celou výši pokuty nebo její část, může negativně poznamenat účinnost sankcí v oblasti protisoutěžních praktik, a tedy ohrozit soudržné používání článků 81 ES nebo 82 ES. Soudní dvůr tudíž rozhodl, že v takové situaci článek 15 nařízení č. 1/2003 opravňuje Komisi, aby předložila vyjádření vnitrostátnímu soudu.

¹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (Úř. věst. L 46, s. 1; Zvl. vyd. 07/08, s. 10).

¹⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205).

V oblasti kartelových dohod umožnila věc *GlaxoSmithKline v. Komise* (rozsudek ze dne 6. října 2009, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P, C-519/06 P) Soudnímu dvoru, aby se vyslovil ke slučitelnosti dohod, jejichž předmětem bylo omezení paralelního obchodu s léčivými přípravky¹⁵, s článkem 81 ES. Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku rozhodl, že dohody, které směřují k zákazu nebo omezení paralelního obchodu, mají v zásadě za cíl vyloučit hospodářskou soutěž. Tato zásada se použije ve farmaceutickém odvětví. Shledání existence protisoutěžního cíle dohody nemůže být podmíněno podáním důkazu o tom, že dohoda přináší nevýhody pro konečné spotřebitele. Soudní dvůr navíc připomněl, že k tomu, aby dohoda mohla být vyňata na základě čl. 81 odst. 3 ES, musí přispívat ke zlepšení výroby nebo distribuce výrobků, nebo k podpoře technického či hospodářského pokroku. Toto přispění nespočívá v jakýchkoliv výhodách, které mají podniky účastníci se této dohody, pokud jde o jejich činnost, ale v citelných objektivních výhodách, které mohou vynahradit nepříznivé následky vyplývající z této dohody pro hospodářskou soutěž. Komise tedy může provést prospektivní analýzu. K přijetí domněnky, že určitá dohoda takovou výhodu přináší, postačí, když Komise dospěje k přesvědčení, že se možnost citelné objektivní výhody konkretizuje. Soudní dvůr rovněž upřesnil, že přezkum dohody pro účely určení, zda přispívá ke zlepšení výroby nebo distribuce výrobků, anebo k podpoře technického či hospodářského pokroku a zda z ní vyplývají citelné objektivní výhody, který musí být uskutečněn s ohledem na skutkové argumenty a důkazy poskytnuté v rámci žádosti o výjimku, může vyžadovat zohlednění vlastností a případných zvláštností odvětví dotčeného dohodou, pokud jsou tyto vlastnosti a zvláštnosti rozhodující pro výsledek přezkumu. Takové zohlednění neznamená, že by bylo důkazní břemeno obráceno, ale zajišťuje pouze to, aby se přezkum žádosti o výjimku uskutečnil s ohledem na přiměřené skutkové argumenty a důkazy předložené žadatelem.

Ve věci *Archer Daniels Midland v. Komise* (rozsudek ze dne 9. července 2009, C-511/06 P) týkající se protiprávní kartelové dohody v odvětví kyseliny citronové řešil Soudní dvůr otázky důsledků, jaké má kvalifikace podniku jako vůdce kartelové dohody pro práva na obhajobu. Taková kvalifikace má totiž rozsáhlé důsledky pro výši pokuty, která má být podniku uložena. Jedná se jak o přitěžující okolnost, tak i o okolnost, která v případě spolupráce podniku bez dalšího vylučuje přiznání významného snížení pokuty. Soudní dvůr judikoval, že ačkoli Komisi nepřísluší, aby v oznámení námitek uváděla, jak hodlá využít skutkové poznatky ke stanovení výše pokuty, a zejména ani to, zda na základě těchto skutečností zamýšlí kvalifikovat podnik jako vůdce kartelové dohody, přísluší jí, aby tyto skutkové poznatky alespoň uvedla. Spočívají-li přitom dokumenty a důkazy, ze kterých vycházejí skutečnosti, na kterých byla založena kvalifikace vůdce kartelové dohody, na svědectvích osob vyšetřovaných v řízení o protiprávním jednání, a mají-li tak subjektivní aspekt, přiložení těchto dokumentů k oznámení námitek – aniž by tyto skutečnosti byly výslovně uvedeny v samotném znění oznámení – neumožňuje podniku ani posoudit důvěryhodnost, kterou Komise přisuzuje každému z poznatků, a zpochybnit je, ani v důsledku toho užitečně uplatňovat svá práva. Tímto postupem tak Komise porušuje právo dotčeného podniku na obhajobu. Nemůže tedy z těchto poznatků vycházet při kvalifikaci podniku jako vůdce kartelové dohody. Při neexistenci jiných důkazů v oznámení námitek, které by umožňovaly dojít k takové kvalifikaci, nemůže dále Komise bez dalšího odmítnout přiznat významné snížení pokuty v případě, že podnik spolupracoval. V této věci navíc Soudní dvůr potvrdil, že ukončení protiprávního jednání po prvních zásazích Komise nevede automaticky ke snížení částky pokuty. Soudní dvůr rovněž připomněl, že konkrétní dopad protiprávního jednání na trh je jedním z prvků, které musí být zohledněny při posuzování závažnosti protiprávního jednání.

¹⁵ K posouzení jednostranných opatření omezujících paralelní obchod s léčivými přípravky z hlediska článku 82 ES viz rozsudek ze dne 16. září 2008, *Sot. Lélos kai Sia*, C-468/06 až C-478/06, Sb. rozh. s. I-7139.

Svým rozsudkem ze dne 24. září 2009, *Erste Bank der österreichischen Sparkassen v. Komise* (C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P, C-137/07 P), vydaným v rámci kasačního opravného prostředku ve věci *Lombardský klub*, Soudní dvůr judikoval, že skutečnost, že předmětem kartelové dohody je pouze prodej výrobků v jediném členském státě, nepostačuje k vyloučení možnosti ovlivnění obchodu mezi členskými státy. Jelikož má taková kartelová dohoda ze své podstaty za účinek posílení oddělování vnitrostátních trhů, čímž narušuje vzájemné hospodářské prolínání zamýšlené Smlouvou o ES, existuje silná domněnka ovlivnění obchodu mezi členskými státy, kterou lze vyvrátit pouze tehdy, když analýza vlastností dohody a hospodářského kontextu, do kterého tato dohoda patří, prokáže opak.

Soudní dvůr navíc upřesnil, že Komise nemá v případě protiprávního jednání dceřiné společnosti povinnost přednostně ověřit, zda byly splněny podmínky k tomu, aby bylo protiprávní jednání přičteno mateřské společnosti. Komise má totiž možnost volby sankcionovat buď dceřinou společnost, která se účastnila protiprávního jednání, nebo mateřskou společnost, která ji během tohoto období ovládala.

Pokud jde o určení výše pokut, Soudní dvůr nejprve rozhodl, že horizontální kartelová dohoda o cenách týkající se tak významného hospodářského odvětví, jakým je bankovní sektor, nemůže v zásadě uniknout tomu, aby byla kvalifikována jako velmi závažné protiprávní jednání, ať je její kontext jakýkoliv. Soudní dvůr dále upřesnil, že ohledně posouzení závažnosti protiprávního jednání a na rozdíl od tvrzení navrhovatelek nevycházel Soud prvního stupně z pouhého provedení kartelové dohody, ale konstatoval její konkrétní dopad na trh. Soudní dvůr měl navíc za to, že v rámci určení výše pokut nepředstavuje skutečnost, že pro účely rozdělení společností plnících roli zastřešujících společností v rámci bankovní skupiny do různých kategorií Komise zohlednila podíly na trhu členů skupiny, přičtení protiprávního chování těchto bank zastřešujícím společnostem. Jedná se o krok, který má zabezpečit, aby výše pokut uložených zastřešujícím společnostem odrážela přiměřeně závažnost jejich protiprávního jednání. Soudní dvůr nakonec připomněl, že pokud jde o rozsah snížení pokuty, nemůže svým vlastním posouzením nahradit posouzení Soudu prvního stupně, který rozhoduje v plné jurisdikci.

V oblasti zneužití dominantního postavení vydal Soudní dvůr dva důležité rozsudky.

Na základě kasačního opravného prostředku společnosti France Télécom podaného proti rozsudku Soudu prvního stupně ze dne 30. ledna 2007 (T-340/03, *France Télécom v. Komise*, Sb. rozh. s. II-107) potvrdil Soudní dvůr uvedený rozsudek, kterým byla zamítnuta žaloba podaná proti rozhodnutí Komise ukládajícímu této společnosti pokutu ve výši 10,35 milionů eur za zneužití dominantního postavení na francouzském trhu přístupu k vysokorychlostnímu internetu pro bytové stanice. Na argument této společnosti, že Soud prvního stupně porušil článek 82 ES, když měl za to, že možnost pokrýt ztráty není předběžnou podmínkou konstatování predátorských cen, Soudní dvůr odpověděl, že tato možnost nepředstavuje nezbytnou podmínku pro prokázání zneužívající povahy takové cenové politiky. Taková možnost představuje pouze relevantní prvek při posuzování zneužívající povahy dotčené praxe, jelikož tato praxe může například přispívat – v případě použití cen nižších, nežli jsou průměrné proměnlivé náklady – k vyloučení jiných hospodářských odůvodnění, nežli je snaha o vyloučení soutěžitele, nebo k prokázání – v případě použití nižších cen, nežli jsou průměrné celkové náklady, ale vyšších, nežli jsou průměrné proměnlivé náklady – existence plánu, který má za cíl vyloučit soutěžitele. Podle Soudního dvora nemůže neexistence jakékoliv možnosti pokrýt ztráty postačovat k vyloučení toho, že dotčený podnik posílí své dominantní postavení zejména v návaznosti na opuštění trhu jedním nebo více jeho soutěžiteli, takže úroveň hospodářské soutěže existující na trhu – která je již oslabena právě z důvodu přítomnosti dotčeného podniku – bude dále redukována, a že spotřebitelé utrpí škodu z důvodu omezení jejich možností volby.

Ve věci *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. Komise* (rozsudek ze dne 16. července 2009, C-385/07 P) Soudní dvůr nejprve připomněl, že přiměřený charakter lhůty soudního rozhodování se posuzuje v závislosti na okolnostech vlastní každé věci, a zejména v závislosti na složitosti věci a chování účastníků řízení, a měl za to, že v případě sporu o existenci porušení pravidel hospodářské soutěže má zásadní požadavek právní jistoty svědčící hospodářským subjektům, jakož i cíl zajistit, aby na vnitřním trhu nebyla narušena hospodářská soutěž, nepřehlédnutelný význam nejen pro žalobce samotného a pro jeho soutěžitele, nýbrž vzhledem k velkému počtu dotčených osob a finančních zájmů, které jsou ve hře, rovněž pro třetí osoby. V případě, kdy se jednalo o spor týkající se zneužití dominantního postavení podniku požadujícího poplatek za značně rozšířené užívání svého loga a s ohledem na případné dopady výsledku uvedeného sporu, porušilo řízení před Soudem prvního stupně trvající zhruba 5 let a 10 měsíců – přičemž tuto délku trvání nelze odůvodnit žádnou okolností vlastní dotčené věci, ať jde o složitost sporu, chování účastníků řízení, výskyt námitek či překážek v řízení vyvolaných účastníky řízení nebo přijetí organizačních procesních opatření nebo důkazních opatření ze strany Soudu – požadavky související s dodržováním přiměřené lhůty soudního rozhodování. Soudní dvůr nicméně uvedl, že i když nedodržení přiměřené lhůty soudního rozhodování Soudem prvního stupně představuje vadu řízení, musí být čl. 61 první pododstavec statutu Soudního dvora vykládán a uplatňován způsobem, jaký je účelný. Protože neexistuje žádná indicie ukazující na to, že nedodržení přiměřené lhůty soudního rozhodování mohlo mít vliv na řešení sporu, zrušení napadeného rozsudku by porušení zásady účinné soudní ochrany, jehož se Soud prvního stupně dopustil, nezhojilo. Kromě toho vzhledem k nutnosti zajistit dodržování práva hospodářské soutěže Společenství nemůže být účastníku řízení podávajícímu kasační opravný prostředek povoleno, aby pouze z důvodu nerespektování přiměřené lhůty soudního rozhodování zpochybnil, že došlo k porušení práva, když přitom všechny jeho důvody směřující proti konstatování učiněným Soudem prvního stupně ve věci tohoto porušení a s ním souvisejícího správního řízení byly zamítnuty jako neopodstatněné. Nedodržení přiměřené lhůty soudního rozhodování ze strany Soudu prvního stupně oproti tomu může vést k žádosti o náhradu škody v rámci žaloby podané proti Společenství v souladu s článkem 235 ES a čl. 288 druhým pododstavcem ES.

Několika rozsudky byla rovněž obohacena judikatura v oblasti státních podpor. Ve věci *3F v. Komise* (rozsudek ze dne 9. července 2009, C-319/07 P) měl Soudní dvůr, který rozhodoval o kasačním opravném prostředku, příležitost upřesnit svou judikaturu k mechanismu žalob na neplatnost v oblasti podpor, kdy žalobu podává třetí osoba, která není příjemcem podpory. Věc v původním řízení se týkala návrhu hlavního odborového svazu zaměstnanců v Dánsku na zrušení rozhodnutí Komise, jímž byla podpora ve formě osvobození od daně z příjmu pro námořníky zaměstnané na lodích zapsaných v mezinárodním dánském rejstříku plavidel, jehož cílem je zachovat pod národní námořní vlajkou plavidla, která by mohla být jinak převedena pod výhodnou vlajku, prohlášena za slučitelnou se společným trhem, aniž bylo zahájeno formální vyšetřovací řízení upravené v čl. 88 odst. 2 ES. Soud prvního stupně odmítl žalobu odborového svazu jako nepřipustnou, jelikož měl za to, že ani žalobce, ani jeho členové nebyli napadeným rozhodnutím osobně dotčeni.

Ve svém rozsudku Soudní dvůr nejprve připomněl, že žaloba proti rozhodnutí o nezahájení formálního vyšetřovacího řízení je přípustná, pokud její původce musí být uznán jakožto zúčastněná strana ve smyslu čl. 88 odst. 3 ES, jejíž žaloba směřuje k zajištění ochrany procesních práv. Z toho vyplývá, že není vyloučeno, aby byl odborový svaz zaměstnanců považován za zúčastněnou stranu ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, pokud prokáže, že zájmy jeho samotného nebo jeho členů by mohly být poskytnutím podpory dotčeny.

V tomto ohledu Soudní dvůr zdůraznil, že otázka spočívala v tom, zda soutěžní postavení navrhovatele vůči ostatním odborovým svazům bylo dotčeno poskytnutím uvedené podpory. Z okolnosti, že smlouva mezi odborovými svazy a zaměstnavateli by mohla být z důvodu své

povahy, předmětu a cílů sociální politiky, které sleduje, vyňata z oblasti působnosti ustanovení čl. 81 odst. 1 ES, přitom nelze vyvodit, že kolektivní vyjednávání nebo strany zúčastněné na těchto vyjednáváních jsou rovněž zcela a automaticky vyňaty z pravidel Smlouvy v oblasti státních podpor ani že žaloba na neplatnost, kterou by tyto strany mohly případně podat, je téměř automaticky považována za nepřipustnou kvůli jejich účasti na těchto vyjednáváních. Vyloučí-li se totiž *a priori* možnost odborového svazu prokázat, že je zúčastněnou stranou ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES tím, že se odvolá na svou roli v kolektivních vyjednáváních a na účinky, které na tuto roli mají vnitrostátní daňová opatření, která Komise považuje za podpory slučitelné se společným trhem, mohou tím být ohroženy tytéž cíle sociální politiky, které jsou uvedeny zejména v článku 136 prvním pododstavci ES a v čl. 138 odst. 1 ES.

Soudní dvůr měl dále za to, že jelikož nelze vyloučit, že subjekty zastupující zaměstnance podniků, které jsou příjemci podpory, mohou jakožto zúčastněné strany ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES předložit Komisi své připomínky k sociálním aspektům, které může Komise případně vzít v úvahu, musí v projednávaném případě soud Společenství, aby posoudil, zda jsou argumenty navrhovatele vycházející z pokynů Společenství ke státní podpoře v námořní dopravě dostatečné k prokázání jeho postavení zúčastněné strany ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, přezkoumat sociální aspekty plynoucí z dotčeného opatření z hlediska uvedených pokynů Společenství, jelikož tyto pokyny obsahují právem stanovené podmínky pro účely posouzení slučitelnosti sporné státní podpory.

Soudní dvůr, jemuž byl předložen kasační opravný prostředek proti rozsudku Soudu prvního stupně, kterým bylo zrušeno rozhodnutí Komise z důvodu nedostatečného odůvodnění, rozhodl ve věci *Komise v. Itálie a Wam* (rozsudek ze dne 30. dubna 2009, C-494/06 P), že Soud prvního stupně měl správně za to, že u obecného odůvodnění, které se zakládá na připomenutí zásad vycházejících z rozsudku *Tubemeuse* (C-142/87, Recueil, s. I-959), nelze mít za to, že s ohledem na projednávaný případ samo o sobě splňuje požadavky článku 253 ES. Jelikož se podle Soudního dvora jedná o podpory, které mají prostřednictvím zvýhodněných půjček financovat náklady na pronikání na trhy třetích států, zatímco jejich subvenční ekvivalent odpovídá relativně nízké částce, je dopad podpor na obchod a na hospodářskou soutěž v rámci Společenství obtížně rozpoznatelný, což ze strany Komise vyžaduje hlubší odůvodnění jejího rozhodnutí. Pouhá skutečnost, že se podnik, který je příjemcem podpory, účastní obchodu v rámci Společenství prostřednictvím vývozu podstatné části své produkce uvnitř Unie, tak nepostačuje k prokázání uvedených účinků u takových podpor.

Ve věci *Uteca* (rozsudek ze dne 5. března 2009, C-222/07) Soudní dvůr rozhodl, že článek 87 ES musí být vykládán v tom smyslu, že opatření členského státu, které subjektům televizního vysílání ukládá povinnost vyčlenit 5 % svých provozních příjmů pro předběžné financování evropských kinematografických děl a televizních filmů a konkrétněji vyhradit 60 % z těchto 5 % pro díla, jejichž původní jazyk je úředním jazykem tohoto členského státu, nepředstavuje státní podporu kinematografickému průmyslu tohoto členského státu. Soudní dvůr vysvětlil, že nic nenasvědčuje tomu, že zvýhodnění, které kinematografickému průmyslu dotyčného členského státu zajišťuje uvedené opatření, představuje zvýhodnění, které je poskytnuto přímo státem, či prostřednictvím veřejné nebo soukromé organizace, která byla určena nebo zřízena tímto státem. Zvýhodnění vyplývá z obecné právní úpravy ukládající subjektům televizního vysílání, ať již veřejným či soukromým, povinnost vyčlenit určitý procentuální podíl svých provozních příjmů na předběžné financování evropských kinematografických děl a televizních filmů. Kromě toho podle názoru Soudního dvora nenasvědčuje v projednávaném případě nic tomu, že by dotčené zvýhodnění záviselo na kontrole takových subjektů vykonávané orgány veřejné moci nebo na pokynech dávaných uvedenými orgány těmto subjektům.

Daně

V této oblasti je nutno upozornit na věc *TNT Post UK* (rozsudek ze dne 23. dubna 2009, C-357/07), která v rámci problematiky daně z přidané hodnoty poskytla Soudnímu dvoru příležitost upřesnit působnost daňového osvobození u „poskytování služeb veřejnými poštami“ uvedeného v čl. 13 části A odst. 1 písm. a) šesté směrnice 77/388/EHS¹⁶. Ve sporu v původním řízení společnost TNT Post, jež nabízí takzvanou „první fázi služeb“ u obchodních poštovních zásilek, která podléhá dani z přidané hodnoty, napadla legalitu daňového osvobození poštovních služeb poskytovaných společností Royal Mail, která je jedinou poskytovatelkou všeobecných poštovních služeb ve Spojeném království a jejíž postavení nebo povinnosti nebyly po liberalizaci trhu s poštovními službami, ke které došlo v tomto státě v roce 2006, změněny. Na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Soudnímu dvoru tento rozhodl, že pojem „poskytování služeb veřejnými poštami“ podle výše uvedeného čl. 13 části A odst. 1 písm. a) se týká veřejných nebo soukromých provozovatelů, kteří se zavázali poskytovat v členském státě všeobecné poštovní služby nebo jejich část, tak jak jsou definovány v článku 3 směrnice 97/67/ES¹⁷. V této souvislosti je osvobození stanovené ve výše uvedeném čl. 13 části A odst. 1 písm. a) v celém rozsahu zachováno navzdory liberalizaci poštovního odvětví. Soudní dvůr dále upřesnil, že se toto osvobození uplatní na poskytování služeb a dodání zboží, která s těmito službami souvisí, mimo přepravu cestujících a telekomunikační služby, které veřejné pošty uskutečňují jako takové, tedy na základě svého postavení provozovatele, který se zavázal poskytovat v členském státě všeobecné poštovní služby nebo jejich část. Neuplatní se na poskytování služeb nebo dodání zboží, která s těmito službami souvisí, jejichž podmínky byly sjednány individuálně.

Sbližování právních předpisů a jednotné právní předpisy

V této oblasti, která se taktéž vyznačuje hojnou judikaturou, lze zmínit nejprve dva rozsudky týkající se zadávání veřejných zakázek.

Ve věci *Sea* (rozsudek ze dne 10. září 2009, C-573/07) týkající se zadání zakázky na sběr, přepravu a likvidaci komunálního odpadu, Soudní dvůr připomněl, že články 43 ES a 49 ES, zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, jakož i povinnost transparentnosti, která z nich vyplývá, nebrání přímému zadání zakázky na služby akciové společnosti s výhradně veřejnou kapitálovou účastí, pokud samosprávný územní celek, který je zadavatelem, vykonává nad touto společností kontrolu, která je obdobná takové kontrole, jakou vykonává nad vlastními organizačními složkami, a pokud tato společnost s tímto samosprávným územním celkem nebo celky, které ji vlastní, uskutečňuje převážnou část své činnosti.

Jestliže vnitrostátní soud při ověřování relevance příslušných ustanovení stanov nedospěje k jinému závěru, lze pak kontrolu vykonávanou samosprávnými územními celky-akcionáři nad výše uvedenou společností považovat za kontrolu, která je obdobná kontrole, kterou tyto celky vykonávají nad vlastními organizačními složkami, pokud je činnost uvedené společnosti omezena na území těchto celků a je především vykonávána v jejich prospěch a pokud prostřednictvím

¹⁶ Směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně (Úř. věst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 23).

¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/67/ES ze dne 15. prosince 1997 o společných pravidlech pro rozvoj vnitřního trhu poštovních služeb Společenství a zvyšování kvality služby (Úř. věst. 1998, L 15, s. 14; Zvl. vyd. 06/03, s. 71), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/39/ES ze dne 10. června 2002 (Úř. věst. L 176, s. 21; Zvl. vyd. 06/04, s. 316).

statutárních orgánů složených ze zástupců těchto celků mají tyto celky rozhodující vliv jak na strategické cíle, tak na důležitá rozhodnutí této společnosti.

Soudní dvůr rovněž upřesnil, že i když nemůže být vyloučena možnost, že akcie společnosti budou prodány soukromým investorům, nelze v souladu se zásadou právní jistoty připustit, aby tato pouhá možnost znemožňovala po neomezenou dobu posoudit, zda kapitál společnosti, které byla na základě výběrového řízení udělena veřejná zakázka, je či není kapitálem veřejným. Otevření kapitálu soukromým investorům nemůže být bráno v úvahu, ledaže v okamžiku zadání veřejné zakázky existuje konkrétní a krátkodobá perspektiva takového otevření.

Ve věci *Komise v. Německo* (rozsudek ze dne 9. června 2009, C-480/06), v níž se jednalo o smlouvu o odstraňování odpadů v novém zařízení na tepelné využití, kterou uzavřely čtyři Landkreise s technickými službami města Hamburku bez nabídkového řízení, Soudní dvůr judikoval, že smlouva tvoří jak základ, tak právní rámec pro budoucí výstavbu a provozování zařízení, které má plnit veřejnou službu, a sice tepelné využití odpadů, nespadá do působnosti směrnice 92/50/EHS¹⁸, pokud byla uzavřena výlučně veřejnými orgány bez účasti soukromé strany a nestanoví ani nepředjímá zadávání zakázek, které budou případně nutné k výstavbě a provozování zařízení na úpravu odpadů.

Orgán veřejné moci totiž může plnit úkoly ve veřejném zájmu, které mu přísluší, buď svými vlastními prostředky, nebo ve spolupráci s jinými orgány veřejné moci, aniž by byl povinen obrátit se na vnější subjekty nenáležící k jeho organizačním složkám. V tomto ohledu právo Společenství orgánům veřejné moci zaprvé nikterak neukládá, aby se při společném zajišťování úkolů v rámci posláních veřejné služby uchýlovaly k určité právní formě. Zadruhé taková spolupráce mezi orgány veřejné moci nemůže zpochybnit hlavní cíl pravidel Společenství v oblasti veřejných zakázek, a sice volný pohyb služeb a otevření nenarušované hospodářské soutěže ve všech členských státech, pokud se naplňování této spolupráce řídí pouze ohledy a požadavky souvisejícími se sledováním cílů ve veřejném zájmu a pokud je zaručena zásada rovného zacházení s dotčenými subjekty stanovená směrnicí 92/50, takže žádný soukromý podnik není ve výhodnějším postavení ve vztahu ke svým soutěžitelům.

Dále bude uvedeno několik rozsudků, v nichž Soudní dvůr vyložil právní úpravu Společenství, jejímž předmětem je vymezení rámce pro obchodní praktiky z hlediska ochrany spotřebitele.

Ve věci *Messner* (rozsudek ze dne 3. září 2009, C-489/07), jež se týkala ochrany spotřebitelů v případě smluv uzavřených na dálku, se Soudní dvůr zabýval možností požadovat náhradu od spotřebitele, který odstoupil od smlouvy po jejím podpisu. Rozhodl, že ustanovení čl. 6 odst. 1 druhé věty a odst. 2 směrnice 97/7/ES¹⁹ je nutno vykládat v tom smyslu, že brání tomu, aby vnitrostátní právní úprava obecně stanovila, že prodávající může požadovat od spotřebitele kompenzační náhradu za užívání zboží nabytého na základě smlouvy uzavřené na dálku v případě, že spotřebitel ve stanovené lhůtě uplatní své právo odstoupit od smlouvy. V případě, že by spotřebitel musel zaplatit takovouto kompenzační náhradu pouze z toho důvodu, že měl možnost užívat zboží během doby, kdy se toto zboží nacházelo v jeho držbě, mohl by své právo odstoupit od smlouvy uplatnit jen oproti zaplacení uvedené náhrady, což by bylo v jasném rozporu se zněním a účelem směrnice 97/7, a především by spotřebitele zbavilo možnosti zcela svobodně a bez jakéhokoli tlaku

¹⁸ Směrnice Rady 92/50/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na služby (Úř. věst. L 209, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 322).

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (Úř. věst. L 144, s. 19; Zvl. vyd. 15/03, s. 319).

využít doby na rozmyšlenou, kterou mu tato směrnice poskytuje. Rovněž by byla zpochybněna účinnost a efektivita práva odstoupit od smlouvy, pokud by byla spotřebiteli uložena povinnost zaplatit kompenzační náhradu pouze z toho důvodu, že zboží přezkoumal a vyzkoušel. Vzhledem k tomu, že účelem práva odstoupit od smlouvy je právě poskytnutí této možnosti spotřebiteli, skutečnost, že jí bylo využito, nemůže mít za následek, že spotřebitel může uplatnit uvedené právo pouze za podmínky zaplacení náhrady.

Tato ustanovení však nebrání tomu, aby byla spotřebiteli uložena povinnost zaplatit kompenzační náhradu za užívání zboží, pokud jej užíval způsobem neslučitelným s takovými zásadami občanského práva, jako jsou zásady dobré víry nebo bezdůvodného obohacení, za podmínky, že nebude ohrožen cíl uvedené směrnice a zejména účinnost a efektivita práva odstoupit od smlouvy, což přísluší určit vnitrostátnímu soudu.

Ve věci *Pannon GSM* (rozsudek ze dne 4. června 2009, C-243/08) Soudní dvůr připomněl, že ochrana, kterou přiznává směrnice 93/13/EHS²⁰ spotřebitelům, se vztahuje na případy, ve kterých spotřebitel, který s prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřel smlouvu obsahující zneužívající klauzuli, nenapadne zneužívající charakter této klauzule buď proto, že o svých právech neví, nebo proto, že je odrazen od jejich uplatnění z důvodu nákladů, které by vyvolalo soudní řízení. Role vnitrostátního soudu v oblasti ochrany spotřebitelů se proto neomezuje na pouhou možnost vyslovit se k případně zneužívajícímu charakteru určité smluvní klauzule, nýbrž zahrnuje rovněž povinnost posoudit tuto otázku z úřední povinnosti, jakmile má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, a to včetně případu, kdy řeší svou vlastní místní příslušnost. Považuje-li vnitrostátní soud takovouto smluvní klauzuli za zneužívající, musí se zdržet jejího použití, vyjma případu, kdy spotřebitel poté, co byl soudem upozorněn, nemá v úmyslu napadnout její zneužívající charakter a dovolávat se její nezávadnosti.

Stejně tak vnitrostátní pravidlo, které stanoví, že zneužívající klauzule není pro spotřebitele závazná pouze v případě, že spotřebitel tuto klauzuli úspěšně napadl před vnitrostátním soudem, není slučitelné se směrnicí. Takové pravidlo totiž vylučuje možnost vnitrostátního soudu posoudit zneužívající charakter smluvního ustanovení z úřední povinnosti.

Soudní dvůr rovněž uvedl, že ustanovení obsažené ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a poskytovatelem nebo prodávajícím, které bylo do smlouvy vloženo, aniž bylo předmětem individuálního vyjednávání, a které zakládá výlučnou příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo poskytovatele nebo prodávajícího, může být považováno za zneužívající.

Ve věci *Asturcom Telecomunicaciones* (rozsudek ze dne 6. října 2009, C-40/08) Soudní dvůr obdobně rozhodl, že vnitrostátní soud, který rozhoduje o návrhu na nucený výkon pravomocného rozhodčího nálezu vydaného bez účasti spotřebitele, musí, jakmile má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, i bez návrhu posoudit zneužívající charakter rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, je-li podle vnitrostátních procesních pravidel možné provést takové posouzení v rámci obdobných řízení na základě vnitrostátního práva. Je-li tomu tak, přísluší tomuto soudu vyvodit veškeré důsledky, které z toho vyplývají podle vnitrostátního práva, aby se ujistil, že tento spotřebitel nebude uvedenou doložkou vázán.

²⁰ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288).

Pro účely tohoto posouzení Soudní dvůr upřesnil, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 představuje kogentní ustanovení a že vzhledem k povaze a významu veřejného zájmu, ze kterého vychází ochrana, kterou tato směrnice zajišťuje spotřebitelům, musí být článek 6 považován za normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, které uvnitř vnitrostátního právního řádu mají status kogentních norem.

Ve věci *Aventis Pasteur* (rozsudek ze dne 2. prosince 2009, C-358/08) Soudní dvůr po připomenutí judikatury ve věci *O'Byrne*²¹ upřesnil, že článek 11 směrnice 85/374/EHS²² je třeba vykládat tak, že brání tomu, aby vnitrostátní právní úprava, která povoluje záměnu žalovaného v průběhu soudního řízení, byla použita způsobem, který by umožňoval žalovat „výrobce“ ve smyslu článku 3 této směrnice po uplynutí lhůty, kterou stanoví, jako žalovaného v soudním řízení zahájeném v této lhůtě proti jiné osobě.

Zprv je však uvedený článek 11 třeba vykládat tak, že nebrání tomu, aby měl vnitrostátní soud za to, že v soudním řízení zahájeném ve lhůtě, kterou stanoví, proti stoprocentní dceřiné společnosti „výrobce“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 85/374 může být tato dceřiná společnost zaměněna uvedeným výrobcem, pokud tento soud shledá, že uvedení dotyčného výrobku do oběhu bylo ve skutečnosti vyvoláno tímto výrobcem.

Zadruhé je třeba čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374 vykládat tak, že pokud osoba, která utrpěla škodu v důsledku údajné vady výrobku, nemohla rozumně identifikovat výrobce uvedeného výrobku před uplatněním svých práv vůči dodavateli tohoto výrobku, musí být uvedený dodavatel považován za „výrobce“ zejména pro účely použití článku 11 uvedené směrnice, pokud poškozenou osobu z vlastního podnětu a řádným způsobem neuvědomil o totožnosti výrobce nebo svého dodavatele, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu s ohledem na okolnosti projednávaného případu.

Pokud jde o nekalé obchodní praktiky, podal Soudní dvůr ve věci *VTB-VAB* (rozsudek ze dne 23. dubna 2009, C-261/07 a C-299/07) výklad směrnice 2005/29/ES²³. Judikoval, že uvedená směrnice brání vnitrostátní právní úpravě, která až na určité výjimky a aniž by zohlednila konkrétní okolnosti projednávané věci – tedy obecným a preventivním způsobem – zakazuje jakoukoli vázanou nabídku učiněnou prodávajícím spotřebiteli.

Tato právní úprava stanovuje zásadu zákazu vázaných nabídek, ačkoli takové praktiky nejsou uvedeny v příloze I této směrnice, která taxativně vyjmenovává obchodní praktiky, které jsou jako jediné zakázány za všech okolností, a tudíž je není třeba posuzovat případ od případu.

Soudní dvůr připomněl, že tato směrnice provádí plnou harmonizaci pravidel týkajících se nekalých obchodních praktik na úrovni Společenství. Členské státy tedy nemohou přijmout více omezující opatření, než jaká jsou stanovena uvedenou směrnicí, a to ani s cílem dosáhnout vyšší úrovně ochrany spotřebitele.

²¹ Rozsudek ze dne 9. února 2006, C-127/04, Sb. rozh. s. I-1313.

²² Směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (Úř. věst. L 210, s. 29; Zvl. vyd. 15/01, s. 257).

²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (Úř. věst. L 149, s. 22).

Vnitrostátní právní úprava přitom tím, že stanovuje domněnku protiprávnosti vázaných nabídek, a to i přesto, že vnitrostátní zákon stanoví některé výjimky z uvedeného zákazu, neodpovídá požadavkům stanoveným touto směrnicí.

V oblasti práv duševního vlastnictví si zaslouží stručnou zmínku dva rozsudky.

Zprv jde o věc *FEIA* (rozsudek ze dne 2. července 2009, C-32/08), ve které Soudní dvůr rozhodl, že čl. 14 odst. 3 nařízení (ES) č. 6/2002²⁴, podle něhož má právo k (průmyslovému) vzoru Společenství zaměstnavatel, je-li tento (průmyslový) vzor vyvinut zaměstnancem vykonávajícím své pracovní povinnosti nebo jednajícím na základě příkazů svého zaměstnavatele, pokud se nedohodnou jinak nebo není použitelnými vnitrostátními právními předpisy stanoveno jinak, se nepoužije na (průmyslový) vzor Společenství vyvinutý na objednávku. Zákodárce Společenství měl totiž v úmyslu vymezit zvláštní režim stanovený čl. 14 odst. 3 uvedeného nařízení prostřednictvím specifického druhu smluvního vztahu, a to vztahu pracovního, což vylučuje použitelnost uvedeného odstavce na ostatní smluvní vztahy, jako je smluvní vztah týkající se (průmyslového) vzoru Společenství vytvořeného na objednávku.

Pokud se jedná o nezapsané (průmyslové) vzory Společenství, jež byly vytvořeny na objednávku, a pokud vnitrostátní zákon nestaví takové (průmyslové) vzory na roveň (průmyslovým) vzorům vyvinutým v rámci pracovního vztahu, musí být čl. 14 odst. 1 nařízení č. 6/2002 vykládán v tom smyslu, že právo k (průmyslovému) vzoru Společenství náleží původci, nebylo-li smluvně převedeno na jeho právního nástupce. Možnost, aby původce smluvně převedl právo k (průmyslovému) vzoru Společenství na svého právního nástupce ve smyslu čl. 14 odst. 1 uvedeného nařízení, vyplývá ze samotného znění tohoto článku a je v souladu s cíli sledovanými uvedeným nařízením. V tomto ohledu může přizpůsobení ochrany (průmyslových) vzorů Společenství potřebám všech hospodářských odvětví Společenství prostřednictvím smluvního převodu práva k (průmyslovému) vzoru Společenství přispět k zásadnímu účelu účinného výkonu práv vyplývajících z (průmyslového) vzoru Společenství na celém území Společenství. Zvýšená ochrana průmyslového designu ostatně podporuje nejen přispění jednotlivých původců k celkové převaze Společenství v této oblasti, ale rovněž podporuje inovaci, vývoj nových výrobků a investice do jejich výroby. Vnitrostátnímu soudu však přísluší ověřit obsah takové smlouvy a určit v tomto ohledu, zda bylo případně právo k nezapsanému (průmyslovému) vzoru Společenství skutečně převedeno původcem na jeho právního nástupce, přičemž je důvodné, aby v rámci uvedeného přezkumu použil právní úpravu závazkových vztahů za účelem určení, kdo v souladu s čl. 14 odst. 1 uvedeného nařízení právo k nezapsanému (průmyslovému) vzoru Společenství nabyl.

Zadruhé ve věci *Sony Music Entertainment* (rozsudek ze dne 20. ledna 2009, C-240/07) Soudní dvůr rozhodl, že doba ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, v projednávaném případě práv na rozmnožování zvukových záznamů, upravená směrnicí 2006/116/ES²⁵, se na základě čl. 10 odst. 2 uvedené směrnice uplatní i tehdy, když dotčené dílo nebylo nikdy chráněno v členském státě, v němž je ochrana nárokována. Ze znění tohoto ustanovení totiž vyplývá, že první alternativní podmínka se týká předchozí existence ochrany dotčeného předmětu ochrany alespoň v jednom členském státě. Uvedené ustanovení nepožaduje, aby tímto členským státem byl ten, v němž je ochrana podle této směrnice nárokována. I když za účelem sjednocení dob ochrany v celém Společenství směřuje uvedená směrnice k harmonizaci právních předpisů členských

²⁴ Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství (Úř. věst. 2002, L 3, s. 1; Zvl. vyd. 13/27, s. 142).

²⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Úř. věst. L 372, s. 12).

států, není výklad čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116 – podle kterého je uplatnění této podmínky podmíněno předchozí existencí ochrany zajištěné vnitrostátní právní úpravou členského státu, v němž je ochrana podle uvedené směrnice nárokována, ačkoli byla taková předchozí ochrana poskytnuta v jiném členském státě – v souladu ani se samotným zněním daného ustanovení, ani s účelem uvedené směrnice.

Soudní dvůr dodal, že čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116 musí být rovněž vykládán v tom smyslu, že doba ochrany stanovené uvedenou směrnicí se uplatní v situaci, kdy dotčený předmět ochrany či dílo byly jako takové ke dni 1. července 1995 chráněny alespoň v jednom členském státě podle vnitrostátních předpisů uvedeného členského státu týkajících se autorského práva či práv s ním souvisejících a kdy nositel takových práv k danému dílu či předmětu ochrany, který je státním příslušníkem třetí země, požíval k uvedenému datu ochrany podle uvedených vnitrostátních předpisů. Otázka, zda v kontextu uvedeného ustanovení nositel práv souvisejících s autorským právem k dílu či předmětu ochrany, který je státním příslušníkem třetí země, požíval ke dni 1. července 1995 ochrany alespoň v jednom členském státě, musí být posuzována s ohledem na vnitrostátní předpisy uvedeného členského státu, a nikoli s ohledem na vnitrostátní předpisy členského státu, v němž je ochrana podle uvedené směrnice nárokována. Takový závěr je mimoto podpořen harmonizačním cílem uvedené směrnice, a zejména cílem stanovit stejný výchozí bod pro výpočet doby ochrany práv souvisejících s autorským právem, jakož i též doby ochrany uvedených práv v celém Společenství. Z toho vyplývá, že ve vztahu k dílu či předmětu ochrany chráněnému ke dni 1. července 1995 alespoň v jednom členském státě podle vnitrostátních ustanovení uvedeného členského státu není skutečnost, že je nositel této ochrany státním příslušníkem třetí země a není ve členském státě, v němž je doba ochrany upravená směrnicí 2006/116 nárokována, chráněn na základě vnitrostátního práva posledně uvedeného členského státu, rozhodná pro použití čl. 10 odst. 2 této směrnice. Důležité je totiž to, zda dílo či předmět ochrany byly chráněny ke dni 1. července 1995 podle vnitrostátních předpisů alespoň jednoho členského státu.

Ke sporům docházelo i v dalších oblastech, které byly ve Společenství předmětem harmonizace.

Ve věci *Damgaard* (rozsudek ze dne 2. dubna 2009, C-421/07) musel Soudní dvůr upřesnit pojem „reklama v oblasti humánních léčivých přípravků“. Tento případ se týkal novináře, který byl stíhán za to, že veřejně šířil informace o vlastnostech a dostupnosti léčivého přípravku, jehož uvádění na trh nebylo povoleno ve všech členských státech, zatímco směrnice 2001/83/ES²⁶ stanoví v oblasti informací a reklamy týkajících se léčivých přípravků vysoký stupeň ochrany spotřebitele. Soudní dvůr, který byl dotázán, jak má být v důsledku toho vykládán článek 86 směrnice 2001/83 ve znění směrnice 2004/27/ES²⁷, rozhodl, že šíření informací týkajících se léčivého přípravku, zejména jeho léčebných nebo preventivních účinků, třetí osobou může být považováno za reklamu ve smyslu tohoto článku i tehdy, když tato třetí osoba jedná z vlastního podnětu a právně i fakticky zcela nezávisle na výrobci nebo na prodejci takového léčivého přípravku. Soudní dvůr dodal, že vnitrostátnímu soudu přísluší, aby určil, zda toto šíření představuje formu informování, průzkumu nebo pobídek, které mají za účel podpořit předepisování, výdej, prodej nebo spotřebu léčivých přípravků.

²⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES ze dne 6. listopadu 2001 o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků (Úř. věst. L 311, s. 67; Zvl. vyd. 13/27, s. 69).

²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/27/ES ze dne 31. března 2004, kterou se mění směrnice 2001/83/ES o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků (Úř. věst. L 136, s. 34; Zvl. vyd. 13/34, s. 262).

Ve výše uvedené věci *UTECA* Soudní dvůr judikoval, že směrnice 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání, ve znění směrnice 97/36/ES²⁸, a konkrétněji její článek 3, jakož i článek 12 ES musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání španělské právní úpravě, která subjektům televizního vysílání ukládá povinnost vyčlenit 5 % svých provozních příjmů na předběžné financování evropských kinematografických děl a televizních filmů a konkrétněji vyhradit 60 % z těchto 5 % pro díla, jejichž původní jazyk je úředním jazykem tohoto členského státu. Podle názoru Soudního dvora zůstávají členské státy v zásadě oprávněny k přijetí takového opatření za podmínky, že dodržují základní svobody zaručené Smlouvou, a to nezávisle na otázce, zda takové opatření spadá do oblastí, na něž se vztahuje uvedená směrnice. Ačkoli takové opatření, pokud jde o povinnost vyhradit pro díla, jejichž původní jazyk je úředním jazykem dotčeného členského státu, 60 % z 5 % provozních příjmů vyčleněných pro předběžné financování evropských kinematografických děl a televizních filmů, představuje omezení několika základních svobod, a sice volného pohybu služeb, svobody usazování, volného pohybu kapitálu a volného pohybu pracovníků, může být odůvodněno cílem, který spočívá v ochraně a podpoře jednoho či více úředních jazyků dotčeného členského státu. V tomto ohledu se takové opatření, které stanoví povinnost přispívat na kinematografická díla a televizní filmy, jejichž původní jazyk je úředním jazykem tohoto členského státu, zdá být způsobilé zajistit uskutečnění takového cíle. Rovněž nic podle Soudního dvora nenasvědčuje tomu, že takové opatření překračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení uvedeného cíle. Toto opatření se totiž především týká pouze 3 % provozních příjmů subjektů, přičemž takové procento nemůže být považováno za nepřiměřené ve vztahu k sledovanému cíli. Krom toho takové opatření nepřekračuje meze toho, co je k dosažení sledovaného cíle nezbytné, z toho pouhého důvodu, že nestanoví kritéria umožňující klasifikovat dotčená díla jako „kulturní produkty“. Protože mezi jazykem a kulturou existuje vnitřní spojitost, nelze mít za to, že cíl sledovaný členským státem spočívající v ochraně a podpoře jednoho či více úředních jazyků tohoto státu musí být nutně doprovázen jinými kulturními kritérii, aby bylo možno odůvodnit omezení jedné ze základních svobod zaručených Smlouvou. Takové opatření rovněž nepřekračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení sledovaného cíle, z toho pouhého důvodu, že příjemci dotčeného financování jsou většinou kinematografické produkční společnosti se sídlem v tomto členském státě. Skutečnost, že kritérium, na kterém se zakládá uvedené opatření, tedy jazykové kritérium, může představovat výhodu pro kinematografické produkční společnosti, jež pracují v jazyce, na něž se uvedené kritérium vztahuje, a proto v praxi většinou pocházejí z členského státu, v němž je tento jazyk jazykem úředním, se zdá být sledovanému cíli vlastní. Taková situace nemůže sama o sobě představovat důkaz nepřiměřenosti uvedeného opatření, protože jinak by uznání cíle sledovaného členským státem, který spočívá v ochraně a podpoře jednoho či více jeho úředních jazyků, za naléhavý důvod obecného zájmu, bylo zbaveno svého smyslu. Co se týče článku 12 ES, Soudní dvůr upřesnil, že toto ustanovení je způsobilé k samostatnému použití pouze v situacích upravených právem Společenství, pro něž Smlouva nestanoví zvláštní pravidlo zákazu diskriminace. Zásada nediskriminace byla přitom provedena v oblasti volného pohybu pracovníků zejména čl. 39 odst. 2 ES, v oblasti práva usazování článkem 43 ES, v oblasti volného pohybu služeb článkem 49 ES a v oblasti volného pohybu kapitálu článkem 56 ES. Jelikož z výše uvedeného vyplývá, že nic nenasvědčuje tomu, že dotčené opatření je v rozporu s uvedenými ustanoveními Smlouvy, nemůže být ani považováno za ustanovení, které je v rozporu s článkem 12 ES.

²⁸ Směrnice Rady 89/552/EHS ze dne 3. října 1989 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání (Úř. věst. L 298, s. 23; Zvl. vyd. 06/01, s. 224).

Ochranné známky

V této oblasti je třeba upozornit na věc *PAGO International* (rozsudek ze dne 6. října 2009, C-301/07), ve které byly upřesněny podmínky, jež musí splňovat ochranná známka k získání „dobrého jména“ ve smyslu čl. 9 odst. 1 písm. c) nařízení (ES) č. 40/94²⁹. Soudní dvůr argumentoval obdobně jako v rozsudku *Davidoff* (rozsudek ze dne 9. ledna 2003, C-292/00, Recueil, s. I-389) a měl nejprve za to, že bez ohledu na znění uvedeného čl. 9 odst. 1 písm. c) a s přihlédnutím k obecné systematické a cílům systému, jehož je tento článek součástí, nesmí být ochrana ochranných známek Společenství, které mají dobré jméno, nižší v případě užívání označení pro totožné nebo podobné výrobky nebo služby než v případě užívání označení pro výrobky nebo služby, které podobné nejsou. Podle Soudního dvora se tedy tento článek vztahuje rovněž na ochrannou známku Společenství, která má dobré jméno, pro výrobky nebo služby, které jsou podobné výrobkům nebo službám, pro které je uvedená ochranná známka zapsána. Soudní dvůr dále judikoval, že k získání ochrany podle tohoto ustanovení musí ochrannou známku Společenství znát podstatná část veřejnosti dotčené výrobky nebo službami, na které se tato ochranná známka vztahuje, v podstatné části území Společenství a že s ohledem na dobré jméno ochranné známky PAGO International na celém území určitého členského státu, a to Rakouska, lze mít za to, že toto území představuje podstatnou část území Společenství.

Sociální politika

V této oblasti se Soudní dvůr zabýval novou problematikou. Ve věci *Akavan Erityisalojen Keskusliitto AEK a další* (rozsudek ze dne 10. září 2009, C-44/08) měl poprvé možnost vyslovit se k rozsahu povinnosti informování a projednání upravené v článku 2 směrnice Rady 98/59/ES o sbližování právních předpisů členských států týkajících se hromadného propouštění³⁰.

Co se týče okamžiku vzniku povinnosti projednání, měl Soudní dvůr za to, že povinnost zaměstnavatele zahájit projednání se zástupci zaměstnanců vzniká v rámci skupiny podniků přijetím strategických rozhodnutí nebo rozhodnutí o změnách činností, která zaměstnavatele nutí k tomu, aby zamýšlel nebo plánoval provést hromadné propouštění. Soudní dvůr dále upřesnil, že vznik této povinnosti nezávisí na skutečnosti, že zaměstnavatel je již schopen poskytnout zástupcům zaměstnanců veškeré informace požadované v čl. 2 odst. 3 prvním pododstavci písm. b) směrnice 98/59.

Pokud jde o určení osoby, která má povinnost projednání, Soudní dvůr uvedl, že jediným nositelem povinností v oblasti informování, projednání a oznamování je zaměstnavatel. Podnik, který zaměstnavatele kontroluje, nemá postavení zaměstnavatele, ačkoli vůči němu může přijímat závazná rozhodnutí. Ve skupině podniků složené z mateřské společnosti a jedné nebo několika dceřiných společností vzniká povinnost projednání se zástupci zaměstnanců u dceřiné společnosti, která má postavení zaměstnavatele, až když byla tato dceřiná společnost, uvnitř níž může dojít k hromadnému propouštění, určena.

Ohledně ukončení postupu projednání Soudní dvůr upřesnil, že ve skupině podniků musí být projednání ukončeno dceřinou společností, která je dotčena hromadným propouštěním, dříve, než uvedená dceřiná společnost, případně na základě přímého pokynu své mateřské společnosti, vypoví smlouvy zaměstnanců dotčených tímto propouštěním.

²⁹ Nařízení Rady (ES) č. 40/94 ze dne 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství (Úř. věst. L 11, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 146).

³⁰ Směrnice Rady 98/59/ES ze dne 20. července 1998 (Úř. věst. L 225, s. 16; Zvl. vyd. 05/03, s. 327).

Ve věci *Mono Car Styling* (rozsudek ze dne 16. července 2009, C-12/08) se Soudní dvůr poprvé vyslovil k otázce, zda směrnice 98/59³¹ přiznává individuální právo zaměstnancům, kteří hodlají napadnout porušení postupu informování a projednání.

Podle názoru Soudního dvora je právo na informování a projednání stanovené ve směrnici 98/59, a zejména v jejím článku 2 určeno ve prospěch zaměstnanců jako celku, a tudíž má kolektivní povahu. Úroveň ochrany tohoto kolektivního práva požadované článkem 6 této směrnice je přitom dosaženo, pokud příslušná vnitrostátní právní úprava přiznává zástupcům zaměstnanců právo podat žalobu, které není omezeno ani nepodléhá zvláštním podmínkám. Článek 6 směrnice 98/59 ve spojení s jejím článkem 2 je tedy třeba vykládat v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která zavádí postupy umožňující zástupcům zaměstnanců i jednotlivým zaměstnancům kontrolovat dodržování povinností stanovených touto směrnicí, ale která omezuje individuální právo zaměstnanců podat žalobu, pokud jde o žalobní důvody, které mohou uplatnit, a toto právo podmiňuje tím, že již dříve byly ze strany zástupců zaměstnanců vzneseny námitky vůči zaměstnavateli, jakož i předchozím vyrozuměním zaměstnavatele dotčeným zaměstnancem o tom, že napadá dodržení postupu informování a projednání.

Soudní dvůr rovněž připomněl, že při použití vnitrostátního práva je vnitrostátní soud na základě zásady konformního výkladu vnitrostátního práva povinen přihlídnout k veškerým pravidlům tohoto práva a vykládat je v co největším možném rozsahu ve světle znění a cíle směrnice, aby bylo dosaženo výsledku, který tato směrnice sleduje. Proto v rozsahu, v němž článek 2 směrnice 98/59 brání vnitrostátní právní úpravě, která ve srovnání s povinnostmi, které stanoví tento článek, omezuje povinnosti zaměstnavatele, který zamýšlí provést hromadné propouštění, je na vnitrostátním soudu, aby v rámci své pravomoci zajistil, že povinnosti takového zaměstnavatele nebudou ve srovnání s povinnostmi stanovenými v článku 2 uvedené směrnice omezeny.

Ve věci *Meerts* (rozsudek ze dne 22. října 2009, C-116/08) měl Soudní dvůr příležitost upřesnit práva zaměstnance propuštěného v době rodičovské dovolené, kterou čerpal na část pracovní doby, jež vyplývají ze směrnice 96/34/ES o rámcové dohodě o rodičovské dovolené uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS³².

Soudní dvůr vycházel ze zjištění, že ustanovení 2 bod 6 uvedené rámcové dohody stanoví, že práva pracovníka, která má nebo která nabývá v den začátku rodičovské dovolené, zůstávají zachována až do jejího skončení, a rozhodl, že jak ze znění tohoto ustanovení, tak z jeho kontextu vyplývá, že jeho cílem je zabránit ztrátě nebo omezení práv odvozených z pracovněprávního vztahu, která pracovník má nebo která nabývá a která může uplatňovat v den začátku rodičovské dovolené, a zaručit, že po jejím skončení se bude nacházet, pokud jde o tato práva, ve stejné situaci, ve které se nacházel před zahájením uvedené dovolené. S ohledem na cíl rovného zacházení pro muže a ženy sledovaný rámcovou dohodou o rodičovské dovolené musí být povinnost dodržovat práva, která pracovník má nebo která nabývá, vykládána tak, že vyjadřuje zásadu sociálního práva Společenství, která má zvláštní význam a nemůže být vykládána restriktivně. Z cílů rámcové dohody o rodičovské dovolené vyplývá, že pojem „práva pracovníka, která má nebo která nabývá“ ve smyslu rámcové dohody zahrnuje všechna práva a peněžitá či naturální zvýhodnění odvozená přímo či nepřímo z pracovního poměru, jež může pracovník uplatňovat vůči zaměstnavateli v den začátku rodičovské dovolené. Mezi taková práva a zvýhodnění patří všechna práva a zvýhodnění týkající se podmínek zaměstnání, jako je právo pracovníka s plným pracovním úvazkem, který

³¹ Viz předcházející poznámka.

³² Směrnice Rady 96/34/ES ze dne 3. června 1996 (Úř. věst. L 145, s. 4; Zvl. vyd. 05/02, s. 285), ve znění směrnice Rady 97/75/ES ze dne 15. prosince 1997 (Úř. věst. 1998, L 10, s. 24; Zvl. vyd. 05/03, s. 263).

čerpá rodičovskou dovolenou na část pracovní doby, aby mu byla v případě jednostranného ukončení smlouvy uzavřené na dobu neurčitou ze strany zaměstnavatele poskytnuta výpovědní doba, jejíž délka závisí na délce trvání pracovního poměru v podniku a jejímž účelem je usnadnění hledání nového zaměstnání. Všechna tato práva a zvýhodnění by byla zmařena, pokud by v případě nedodržení zákonné výpovědní doby při výpovědi dané během rodičovské dovolené čerpané na část pracovní doby ztratil pracovník zaměstnaný na plný úvazek nárok na to, aby výše odstupného, jež mu náleží, byla stanovena na základě platu odpovídajícího jeho pracovní smlouvě. Vnitrostátní právní předpisy, které by omezovaly práva vyplývající z pracovního poměru v případě čerpání rodičovské dovolené, by tak mohly odradit pracovníka od čerpání takové dovolené a podnítit zaměstnavatele, aby spíše propouštěl pracovníky, kteří čerpají rodičovskou dovolenou. To by bylo v přímém rozporu s účelem rámcové dohody o rodičovské dovolené, neboť jedním z jejích cílů je lepší sladění rodinného a pracovního života.

Soudní dvůr z toho vyvodil závěr, že rámcová dohoda o rodičovské dovolené brání tomu, aby v případě, že zaměstnavatel bez závažného důvodu a dodržení zákonné výpovědní doby jednostranně ukončí pracovní smlouvu na dobu neurčitou uzavřenou s pracovníkem zaměstnaným na plný pracovní úvazek v období, kdy tento pracovník čerpá rodičovskou dovolenou na část pracovní doby, bylo odstupné, které má být tomuto pracovníkovi zapláceno, stanoveno na základě sníženého platu, který pobírá v okamžiku, kdy dojde k propuštění.

Ve věci *Hütter* (rozsudek ze dne 18. června 2009, C-88/08) Soudní dvůr judikoval, že vnitrostátní právní úprava, která vylučuje započítávání dob zaměstnání absolvovaných před dovršením věku osmnácti let pro účely stanovení platového stupně, do něhož budou zařazeni smluvní zaměstnanci ve veřejných službách a správě členského státu, zavádí diskriminaci na základě věku, kterou nelze legitimně odůvodnit, a která je tedy v rozporu s právem Společenství.

Soudní dvůr ve svém rozsudku shledává, že taková právní úprava, jaká zavádí rozdíl v zacházení s osobami v závislosti na věku, v němž svou odbornou praxi absolvovaly, vede k rozdílnému zacházení přímo založenému na kritériu věku ve smyslu čl. 2 odst. 1 a 2 písm. a) směrnice 2000/78/ES³³.

Soudní dvůr dále uvádí, že cíle sledované dotčenou právní úpravou, a sice neznevýhodňovat obecné středoškolské vzdělávání oproti vzdělávání odbornému a napomáhat začlenění mladých pracovníků, kteří absolvovali odborné vzdělávání, na trhu práce jsou legitimní cíle ve smyslu čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78.

Soudní dvůr nicméně konstatuje, že se tyto dva cíle jeví jako protichůdné, jelikož je sporné opatření nemůže podporovat současně. Pokud jde o cíl neznevýhodňovat obecné středoškolské vzdělávání oproti vzdělávání odbornému, Soudní dvůr zdůrazňuje, že se kritérium věku, v němž byla dosavadní praxe absolvována, uplatňuje bez ohledu na druh absolvovaného vzdělání. Za těchto podmínek se toto kritérium nejeví jako přiměřené k dosažení daného cíle. Pokud jde o cíl napomáhat začlenění mladých pracovníků, kteří absolvovali odborné vzdělání, na trhu práce, Soudní dvůr zdůrazňuje, že vyloučení započítávání praxe absolvované před dosažením věku osmnácti let se vztahuje na všechny smluvní zaměstnance ve veřejných službách a správě bez rozdílu, ať byli přijati do zaměstnání v jakémkoli věku. Vzhledem k tomu, že tato norma nebere v úvahu věk osob v okamžiku, kdy jsou přijaty do zaměstnání, není tedy tato norma přiměřená

³³ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).

k tomu, aby podporovala vstup kategorie zaměstnanců definované jejich raným věkem na trh práce.

Soudní dvůr z toho vyvodil závěr, že diskriminaci zavedenou dotčenou právní úpravou nelze považovat za odůvodněnou, a je tedy v rozporu s články 1, 2 a 6 směrnice 2000/78.

Životní prostředí

Stejně jako v předchozích letech projednával Soudní dvůr velmi často spory týkající se práva životního prostředí.

Ve věci *Komise v. Malta* (rozsudek ze dne 10. září 2009, C-76/08) měl Soudní dvůr posoudit, zda Maltská republika nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají ze směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků³⁴, tím, že podle tvrzení Komise v období od roku 2004 do roku 2007 povolila jarní lov křepelek polních a hrdliček divokých.

Podle čl. 7 odst. 1 a 4 uvedené směrnice totiž tyto dva druhy nesmějí být loveny během období jejich návratu na hnízdiště. V případě, že neexistuje jiné uspokojivé řešení, stanoví však článek 9 odst. 1 této směrnice režim výjimky z těchto zákazů.

Soudní dvůr uvádí, že ačkoli se oba dotčené druhy v podzimním období během dotčených let skutečně na Maltě vyskytovaly, mohli v tomto období lovci odchytit pouze zanedbatelné množství ptáků. Navíc se během tohoto období vyskytují tyto ptáci pouze na velmi omezené části území Malty. V poslední řadě shledal, že populace obou těchto lovených druhů ptáků není na neuspokojivé úrovni. Zejména z červeného seznamu ohrožených druhů sestaveného Mezinárodní unií pro ochranu přírody vyplývá, že dotčené druhy jsou uvedeny v takzvané „málo ohrožené“ kategorii. Soudní dvůr se domnívá, že za těchto velmi zvláštních okolností nemůže být lov těchto dvou druhů v podzimním období na Maltě považován za alternativní uspokojivé řešení k zahájení jarního lovu.

Toto zjištění, které ani zdaleka neumožňuje bez omezení povolit jarní lov, nicméně umožňuje toto zahájení lovu pouze v nezbytně nutném rozsahu a za podmínky, že nejsou ohroženy jiné cíle sledované uvedenou směrnicí. Soudní dvůr má tak za to, že zahájení období jarního lovu, během něhož se tyto dva druhy vrací na své hnízdiště, které způsobuje třikrát vyšší úmrtnost u křepek polních a osmkrát vyšší úmrtnost u hrdličky divoké, než je úmrtnost způsobená lovem během podzimního období, není řešením, které by bylo vhodné a striktně přiměřené ve vztahu k cíli zachování druhů sledovanému uvedenou směrnicí.

Za těchto podmínek Soudní dvůr určil, že Maltská republika nedodržela podmínky výjimky, a tudíž nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z uvedené směrnice.

Ve věci *Komise v. Polsko* (rozsudek ze dne 16. července 2009, C-165/08) Soudní dvůr posuzoval, zda Polská republika, jak tvrdí Komise, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají ze směrnic

³⁴ Úř. věst. L 103, s. 1; Zvl. vyd. 15/01, s. 98.

2001/18/ES³⁵ a 2002/53/ES³⁶, tím, že zavedla obecný zákaz uvádění osiva geneticky modifikovaných odrůd na trh, jakož i jejich zápisu do vnitrostátního katalogu odrůd.

Polská republika osobitě tvrdila, že směrnice 2001/18 a 2002/53 nelze v projednávaném případě použít, neboť sledují cíle volného pohybu, ochrany životního prostředí a veřejného zdraví, zatímco vnitrostátní právní úprava sleduje cíle etického nebo náboženského charakteru. Jinými slovy, sporná vnitrostátní ustanovení nespádají podle jejího názoru do působnosti výše uvedených směrnic, takže narušení volného oběhu GMO, které způsobují – a potenciálně tím porušují článek 28 ES – může být případně odůvodněno na základě článku 30 ES.

Soudní dvůr měl za to, že pro účely rozhodnutí věci nebylo nezbytné vyjádřit se k otázce, zda mají členské státy možnost uplatňovat argumenty etického nebo náboženského charakteru k odůvodnění toho, že přijaly vnitrostátní opatření, která se odchyľují od ustanovení směrnic 2001/18 a 2002/53. Postačilo konstatovat, že Polská republika neprokázala, že sporná vnitrostátní ustanovení skutečně sledovala tvrzené cíle. Za těchto podmínek porušují takové obecné zákazy, jaké jsou obsahem sporných vnitrostátních ustanovení, povinnosti vyplývající pro Polskou republiku jak z článků 22 a 23 směrnice 2001/18, tak z čl. 4 odst. 4 a článku 16 směrnice 2002/53. Soudní dvůr z toho vyvodil závěr, že členský stát, který zavedl zákaz volného oběhu osiva geneticky modifikovaných odrůd, jakož i zákaz zápisu geneticky modifikovaných odrůd do vnitrostátního katalogu odrůd, nesplnil povinnosti, které pro něj vyplývaly z článků 22 a 23 směrnice 2001/18, jakož i z čl. 4 odst. 4 a článku 16 směrnice 2002/53.

Ve věci týkající se výpočtu daně z odpadu (rozsudek ze dne 16. července 2009, *Futura Imobiliare a další*, C-254/08), ve které byla použita zásada znečišťovatel platí, Soudní dvůr vyložil čl. 15 písm. a) směrnice 2006/12/ES³⁷ v tom smyslu, že za současného stavu práva Společenství nebrání toto právo vnitrostátní právní úpravě, která stanoví za účelem financování služby správy a odstraňování komunálního odpadu daň, jejíž výše je určována na základě posouzení objemu odpadu produkovaného uživateli této služby, a nikoliv na základě množství odpadu, které tito uživatelé skutečně vyprodukovali a předali k odstranění.

Soud založil svou argumentaci na skutečnosti, že v situaci, kdy držitelé odpadu přenechávají manipulaci s odpadem zařízení, které odpad sbírá, stanoví uvedený čl. 15 písm. a), že v souladu se zásadou znečišťovatel platí musí být náklady na odstraňování odpadu hrazeny těmito držiteli. Je přitom často těžké a také nákladné určit přesný objem komunálního odpadu, který každý držitel předá k odstranění. Za těchto podmínek může podle jeho názoru použití kritérií založených na jedné straně na schopnosti držitelů produkovat odpad vypočtené v závislosti na ploše nemovitostí, jež užívají, a na způsobu jejich využití nebo na druhé straně na povaze produkovaného odpadu umožňovat výpočet nákladů na odstraňování tohoto odpadu a jejich rozdělení mezi jednotlivé držitele vzhledem k tomu, že tyto dva parametry mohou přímo ovlivňovat výši uvedených nákladů.

Soudní dvůr upřesnil, že předkládajícímu soudu nicméně přísluší na základě skutkového a právního stavu, který mu byl doložen, ověřit, zda daň za odstraňování pevného vnitřního komunálního

³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/18/ES ze dne 12. března 2001 o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS (Úř. věst. L 106, s. 1; Zvl. vyd. 15/06, s. 77).

³⁶ Směrnice Rady 2002/53/ES ze dne 13. června 2002 o Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin (Úř. věst. L 193, s. 1; Zvl. vyd. 03/36, s. 281).

³⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/12/ES ze dne 5. dubna 2006 o odpadech (Úř. věst. L 114, s. 9).

odpadu nevede k tomu, že jsou někteří držitelé, v tomto případě hotelová zařízení, povinni hradit náklady zjevně neúměrné vzhledem k objemu a povaze odpadu, který jsou schopni produkovat.

Víza, azyl a přistěhovalectví

Počet věcí v oblasti azylu vykazuje stálý nárůst a Soudní dvůr měl poprvé příležitost vyložit několik směrnic, které se týkají této oblasti.

Ve věci *Petrosian a další* (rozsudek ze dne 29. ledna 2009, C-19/08) se Soudní dvůr zabýval otázkou předání žádosti o azyl a měl v této souvislosti příležitost vyložit nařízení (ES) č. 343/2003³⁸. Rodina Petrosianových, která je arménskému původu, podala nejprve ve Francii a poté ve Švédsku žádost o azyl. Švédské vnitrostátní orgány chtěly rodinu Petrosianových vrátit zpět do Francie, avšak tato rodina uvedeného rozhodnutí několikrát napadla, takže uplynula šestiměsíční lhůta upravená v čl. 20 odst. 1 písm. d) uvedeného nařízení. Tato lhůta, která „se počítá od rozhodnutí o opravném prostředku nebo přezkumu“, má umožnit členskému státu, v němž byla žádost o azyl podána, aby provedl přemístění, zatímco její uplynutí má za následek, že odpovědný je již tento stát. Ústřední otázka rozsudku se týkala události, od které může šestiměsíční lhůta začít běžet.

Ve své odpovědi rozlišil Soudní dvůr dva případy v závislosti na tom, zda vnitrostátní předpisy upravují opravný prostředek s odkladným účinkem, či nikoli. Rozhodl, že v případě, kdy není upraven žádný opravný prostředek, který může mít odkladný účinek, lhůta k provedení přemístění se počítá od rozhodnutí – výslovného nebo konkludentního – kterým členský stát, jehož souhlas k přemístění se vyžaduje, souhlasí s přijetím dotčené osoby zpět. Má-li naopak opravný prostředek odkladný účinek podle právních předpisů členského státu, který požaduje přemístění, počítá se lhůta k provedení přemístění nikoliv již od předběžného soudního rozhodnutí odkládajícího provedení řízení o přemístění, ale až od soudního rozhodnutí, kterým je rozhodnuto o opodstatněnosti řízení o přemístění a které již nemůže bránit jeho provedení. S ohledem na cíl sledovaný stanovením lhůty členskými státy musí být totiž počátek běhu této lhůty určen takovým způsobem, aby členské státy měly k dispozici šestiměsíční lhůtu, které mohou plně využít k vyřešení praktických podmínek přemístění. Soudní dvůr navíc zohlednil dodržení soudní ochrany a procesní autonomie členských států.

Dále pak ve věci *Elgafaji* (rozsudek ze dne 17. února 2009, C-465/07) se Soudní dvůr vyjádřil k rozsahu podpůrné ochrany poskytnuté článkem 15 směrnice 2004/83/ES³⁹ o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka. Položená otázka se týkala toho, zda podmínka „existence vážného a individuálního ohrožení života nebo nedotknutelnosti civilisty v důsledku svévolného násilí během mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu“ upravená v písmenu c) uvedeného článku musí být, tak jak vyžaduje Evropský soud pro lidská práva, vykládána v tom smyslu, že vyžaduje, aby žadatel o podpůrnou ochranu předložil důkazy, že v ohrožení je konkrétně on sám z důvodu skutečností, které jsou příznačné pro jeho situaci.

³⁸ Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států (Úř. věst. L 50, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 109).

³⁹ Směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (Úř. věst. L 304, s. 12; Zvl. vyd. 19/07, s. 96).

Soudní dvůr na tuto otázku odpověděl záporně. Nejprve uvedl, že článek 15 je autonomní, jelikož jeho obsah se liší od článku 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP), a proto musí být vykládán autonomně. Soudní dvůr měl dále za to, že újma definovaná pod písmenem c) jako újma spočívající ve „vážném a individuálním ohrožení života nebo nedotknutelnosti“ žadatele se týká obecnějšího nebezpečí újmy než zbylé dva druhy újmy definované ve stejném článku, které se jako v případě trestu smrti vztahují na situace, ve kterých je žadatel vystaven specificky nebezpečí újmy určitého druhu. Krom toho je ohrožení, na které se odkazuje, vlastní celkové situaci „vnitrostátního nebo mezinárodního ozbrojeného konfliktu“.

Konečně je podle Soudního dvora dotčené násilí vedoucí k tomuto ohrožení kvalifikováno jako „svévolné“, což je pojem, který předpokládá, že se takové násilí může rozšířit na osoby bez ohledu na jejich osobní situaci. V této souvislosti Soudní dvůr upřesnil, že čím více je žadatel případně schopen prokázat, že je specificky dotčen z důvodu skutečností vlastních jeho osobní situaci, tím nižší míra svévolného násilí bude požadována pro to, aby mohl mít nárok na podpůrnou ochranu. Soudní dvůr závěrem zdůraznil, že takový výklad čl. 15 písm. c) je plně slučitelný s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, a především s judikaturou týkající se článku 3.

V poslední řadě se pak otázka položená ve spojených věcech *Zurita García a Choque Cabrera* (rozsudek ze dne 22. října 2009, C-261/08 a C-348/08) týkala toho, zda Úmluva k provedení Schengenské dohody (dále jen „ÚPSD“) a Schengenský hraniční kodex ukládají příslušným orgánům členských států povinnost přijmout rozhodnutí o vyhoštění každého státního příslušníka třetí země, u něhož bylo prokázáno, že se na území členského státu nachází neoprávněně. Skutkový stav této věci se týkal Mariy García a Aurelia Choque Cabrery, kteří byli dvěma rozhodnutími vyhoštěni, protože neoprávněně pobývali na španělském území. Podle španělského zákona a jeho výkladu se přitom uložená sankce musí v tomto případě omezit na pokutu, neexistují-li jiné okolnosti, které by odůvodňovaly nahrazení pokuty vyhoštěním. María García a Aurelio Cabrera se tedy obrátili na vnitrostátní soud, který předložil žádost o rozhodnutí o předběžných otázkách Soudnímu dvoru.

Ve své odpovědi Soudní dvůr nejprve shledal nesoulad mezi španělským zněním a zněním jiných jazykových verzí dotčeného textu. Jelikož však jediná španělská jazyková verze ukládá povinnost, a nikoli možnost, aby orgány vyhoštění provedly, dospěl Soudní dvůr k závěru, že skutečnou vůlí zákonodárce nebylo uložit členským státům povinnost nařídit vyhoštění. Soudní dvůr navíc shledal, že ÚPSD upřednostňuje dobrovolný odchod státního příslušníka s neoprávněným pobytem. Dále platí, že ačkoli ÚPSD stanoví, že za určitých okolností musí být státní příslušník třetí země vyhoštěn z členského státu, na jehož území byl zadržen, podléhá tento důsledek nicméně podmínkám stanoveným vnitrostátním právem dotyčného členského státu. Soudní dvůr měl tedy za to, že přísluší každému členskému státu, aby zejména co se týče podmínek, za kterých dojde k vyhoštění, přijal v rámci vnitrostátního práva prováděcí pravidla k základním pravidlům stanoveným v ÚPSD týkajícím se státních příslušníků třetích zemí, kteří nesplňují nebo přestali splňovat podmínky krátkodobého pobytu na jeho území. Soudní dvůr dospěl k závěru, že ani ÚPSD ani Schengenský hraniční kodex neukládají členským státům povinnost přijmout rozhodnutí o vyhoštění státního příslušníka třetí země, který se nachází na území členského státu neoprávněně.

Justiční spolupráce v občanských věcech a mezinárodní právo soukromé

Rok 2009 se vyznačoval velkým počtem důležitých rozsudků vydaných v oblasti mezinárodního práva soukromého. Upozorňujeme nejprve na rozsudek ze dne 6. října 2009 *ICF* (C-133/08), ve kterém Soudní dvůr poprvé vyložil Římskou úmluvu o právu rozhodném pro smluvní závazkové

vztahy⁴⁰. Soudní dvůr, jemuž bylo předloženo několik otázek týkajících se článku 4 úmluvy, nejprve připomněl, že úmluva byla uzavřena s cílem pokračovat v právní unifikaci mezinárodního práva soukromého, která byla započata přijetím Bruselské úmluvy o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech⁴¹. Podle Římské úmluvy mají strany volnost zvolit si právo rozhodné pro smlouvu, kterou uzavírají. Nedojde-li k volbě, řídí se smlouva právem země, s níž daná smlouva nejúžeji souvisí. Úmluva navíc stanoví domněnku ve prospěch místa bydliště strany, která poskytuje plnění příznačné pro smlouvu a zvláštní kolizní kritéria zejména pro smlouvu o přepravě zboží. V tomto ohledu Soudní dvůr judikoval, že kolizní kritérium stanovené v čl. 4 odst. 4 uvedené úmluvy se použije na dopravní nájemní (charterovou) smlouvu, která není „smlouvou na jednu cestu“, pouze v případě, že hlavním účelem smlouvy není pouhé poskytnutí dopravního prostředku, ale přeprava zboží jako taková. Soudní dvůr krom toho rozhodl, že čl. 4 odst. 5 této úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že pokud ze všech okolností jasně vyplývá, že daná smlouva souvisí úžeji s jinou zemí, než je země určená na základě jednoho z kritérií stanovených v čl. 4 odst. 2 až 4 této úmluvy, přísluší soudu, aby nepoužil tato kritéria a použil právo země, se kterou smlouva souvisí nejúžeji. Nakonec Soudní dvůr rozhodl, že se část smlouvy může výjimečně řídit právem odlišným od práva, které se použije pro zbytek smlouvy v případě, že předmět této části je nezávislý.

Rovněž výklad nařízení (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Bruselské nařízení I)⁴² a Úmluvy ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Bruselská úmluva) vedl k vydání několika rozsudků, které si zaslouží zmínku. Věc *Apostolides* (rozsudek ze dne 28. dubna 2009, C-420/07) se týká rozdělení Kypru, ke kterému došlo po intervenci tureckých vojsk v roce 1974. Kyperská republika, která přistoupila k Evropské unii v roce 2004, vykonává státní moc fakticky pouze nad jižní částí ostrova, zatímco v severní části došlo k vytvoření Severokyperské turecké republiky, kterou uznává pouze Turecko. Za těchto podmínek protokol připojený k aktu o přistoupení Kyperské republiky pozastavuje uplatňování práva Společenství na těch územích Kyperské republiky, nad nimiž vláda Kyperské republiky nevykonává skutečnou kontrolu. Předkládající soud Spojeného království, kterému byl předložen spor kyperského státního příslušníka, jehož předmětem bylo uznání a výkon dvou rozsudků soudu se sídlem v jižní části ostrova, kterými bylo dvěma britským občanům nařízeno vyklidit nemovitost v severní části ostrova, položil Soudnímu dvoru několik otázek ohledně výkladu a uplatňování nařízení č. 44/2001. Soudní dvůr nejprve rozhodl, že výjimka upravená v protokolu nebrání tomu, aby se nařízení č. 44/2001 použilo na rozhodnutí vydané kyperským soudem, který má sídlo na území, nad nímž vláda vykonává kontrolu, avšak které se týká nemovitosti nacházející se v severní oblasti. Dále pak shledal, že skutečnost, že se nemovitost nachází na území, nad nímž vláda nevykonává skutečnou kontrolu, a tedy dotčená rozhodnutí nemohou být v praxi vykonána v místě, kde se nemovitost nachází, nebrání uznání a výkonu rozhodnutí v jiném členském státě. Článek 22 bod 1 nařízení č. 44/2001 se totiž podle jeho názoru týká mezinárodní soudní příslušnosti členských států, a nikoli soudní příslušnosti v rámci těchto členských států. Soudní dvůr rovněž připomněl, pokud jde o výhradu veřejného pořádku členského státu, v němž se o uznání žádá, že soud nemůže odmítnout uznat rozhodnutí vydané soudem jiného členského státu pouze z důvodu, že má za to, že vnitrostátní právo nebo právo Společenství bylo použito nesprávně, neboť jinak by byl zpochybněn účel nařízení č. 44/2001. V takové situaci se námitka může uplatnit pouze v rozsahu,

⁴⁰ Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980 (Úř. věst. 1980, L 266, s. 1).

⁴¹ Úmluva ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32).

⁴² Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

v němž nesprávné právní posouzení způsobí, že uznání nebo výkon rozhodnutí představuje zjevné porušení zásadního právního pravidla v interním právním řádu dotyčného členského státu. Nakonec pak Soudní dvůr rozhodl, že uznání nebo výkon rozhodnutí pro zmeškání nemohou být odmítnuty, jestliže žalovaný mohl podat proti rozhodnutí pro zmeškání opravný prostředek a tento opravný prostředek mu umožnil uplatnit skutečnost, že mu návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost nebyly doručeny v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem.

Ve věci *Allianz (dříve Riunione Adriatica di Sicurta)* (rozsudek ze dne 10. února 2009, C-185/07) Soudní dvůr rozhodl, že vydání příkazu soudem členského státu, jímž se má určité osobě zakázat podat návrh na zahájení řízení k soudům jiného členského státu nebo v takovém řízení pokračovat („anti-suit injunction“⁴³) z toho důvodu, že takové řízení je v rozporu s dohodou o rozhodčím řízení, je neslučitelné s nařízením č. 44/2001. Soudní dvůr připomněl, že řízení, které vede k vydání „anti-suit injunction“, nespadá do rozsahu působnosti nařízení č. 44/2001, ale jeho důsledky mohou ohrozit jeho užitečný účinek. Je tomu tak zejména tehdy, když takové řízení brání soudu jiného členského státu vykonávat pravomoci, které mu přiznává nařízení č. 44/2001. Soudní dvůr tedy rozhodl, že pokud na základě předmětu sporu, tedy povahy práv, která mají být zachována, spadá řízení do rozsahu působnosti nařízení č. 44/2001, předběžná otázka týkající se použitelnosti dohody o rozhodčím řízení spadá rovněž do rozsahu působnosti tohoto nařízení. Z toho vyplývá, že námitka nepříslušnosti, která vychází z existence dohody o rozhodčím řízení, spadá do rozsahu působnosti nařízení č. 44/2001, a tedy přísluší výhradně soudu, aby rozhodl o této námitce, jakož i o své vlastní příslušnosti podle uvedeného nařízení. Zabránit prostřednictvím „anti-suit injunction“ soudu členského státu, který je za normálních okolností příslušný rozhodnout spor v souladu s nařízením č. 44/2001, aby rozhodl o použitelnosti tohoto nařízení ve sporu, který mu byl předložen, nutně znamená odejmout mu pravomoc rozhodnout o své vlastní příslušnosti. „Anti-suit injunction“ tedy nerespektuje obecnou zásadu, podle které každý soud, jemuž byl předložen spor, sám určuje podle pravidel, která musí použít, zda je příslušný rozhodnout spor, který mu byl předložen. Tento příkaz navíc působí proti důvěře, kterou členské státy navzájem přiznávají svým právním systémům a soudním institucím. Není tudíž slučitelný s nařízením č. 44/2001.

Oblast působnosti nařízení č. 44/2001 byla rovněž ústřední otázkou ve věci *SCT Industri* (rozsudek ze dne 2. července 2009, C-111/08). Soudní dvůr v tomto rozsudku judikoval, že se uvedené nařízení nepoužije na reivindikační žalobu týkající se vlastnictví podanou v rámci úpadkového řízení. Konkrétně uvedl, že vzhledem k úzkému vztahu s konkursním řízením spadá žaloba na zrušení převodu podílů na základním kapitálu uskutečněného v rámci úpadkového řízení správcem podstaty pod výjimku z použití nařízení č. 44/2001, týkající se konkursů.

Soudní dvůr se nejprve ve věci *Color Drack* (rozsudek ze dne 3. května 2007, C-386/05, Sb. rozh. s. I-3699) zabýval smlouvami o prodeji zboží, které stanovily několik míst dodání, a poté ve věci *Rehder* (rozsudek ze dne 9. července 2009, C-204/08) řešil smlouvy o poskytování služeb stanovící několik míst jejich poskytování, a konkrétně smlouvu o letecké přepravě. Rozhodl, že použití pravidla o zvláštní příslušnosti ve smluvních věcech obsaženého v čl. 5 bodu 1 nařízení č. 44/2001 odpovídá cíli blízkosti a je odůvodněno existencí úzkého vztahu mezi smlouvou a soudem, který má o sporu rozhodnout. Vzhledem k cílům blízkosti a předvídatelnosti je tedy třeba v případě více míst poskytování služeb v několika členských státech najít místo, které zajišťuje nejužší vztah mezi dotčenou smlouvou a příslušným soudem, zejména místo, kde podle smlouvy musí docházet k hlavnímu poskytování služeb. V případě letecké dopravy osob z jednoho členského státu do jiného uskutečňované na základě smlouvy uzavřené s jedinou leteckou společností, je soudem

⁴³ Viz rovněž rozsudek Soudního dvora ze dne 27. dubna 2004, *Turner* (C-159/02, Recueil, s. I-3565).

příslušným k rozhodnutí o návrhu na náhradu škody – který se zakládá na této smlouvě a nařízení (ES) č. 261/2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad cestujícím v letecké dopravě⁴⁴ – na základě volby žalobce soud, v jehož obvodě se nachází místo odletu nebo místo příletu letadla.

V rozsudku ze dne 2. dubna 2009, *Gambazzi* (C-394/07) se Soudní dvůr vyslovil k pojmu „rozhodnutí“ ve smyslu ustanovení o uznávání a výkonu v Bruselské úmluvě, jakož i dosahu důvodu pro odmítavé rozhodnutí o uznání a výkonu, které vyplývá z porušení veřejného pořádku státu, v němž se žádá o uznání. Soudní dvůr v první řadě rozhodl, že rozsudek a usnesení pro zmeškání jsou „rozhodnutími“, pokud byla vydána v občanskoprávním řízení, které má v zásadě kontradiktorní povahu. Článek 25 Bruselské úmluvy se totiž vztahuje bez rozdílu na všechna rozhodnutí vydaná soudy smluvních států. K tomu, aby tato soudní rozhodnutí spadala do rozsahu působnosti úmluvy, postačuje, aby šlo o soudní rozhodnutí, která před podáním žádosti o jejich uznání nebo výkon byla nebo mohla být ve státě původu předmětem kontradiktorního řízení. Soudní dvůr upřesnil, že skutečnost, že soud rozhodl, jako kdyby žalovaný, který se řádně dostavil na jednání, nebyl přítomen, nepostačuje ke zpochybnění kvalifikace „rozhodnutí“. Zadruhé Soudní dvůr judikoval, že soud státu, v němž se žádá o uznání, může s ohledem na výjimku týkající se veřejného pořádku zohlednit skutečnost, že soud státu původu rozhodl o nárocích žalobce, aniž by vyslechl žalovaného, který se řádně dostavil na jednání, ale byl vyloučen z řízení usnesením z důvodu, že neplnil povinnosti uložené jinými usneseními přijatými dříve v rámci téhož řízení. Výjimku týkající se veřejného pořádku lze použít, pokud je zjevné, že opatření o vyloučení představovalo zjevný a nepřiměřený zásah do práva žalovaného být vyslechnut. Přezkum předkládajícího soudu se netýká pouze podmínek, za kterých byla přijata rozhodnutí, o jejichž výkon se žádá, ale rovněž podmínek, za kterých byla přijata usnesení týkající se soudního příkazu, a zejména ověření právních prostředků, kterými disponoval žalovaný, a možnosti žalovaného být vyslechnut.

Soudní dvůr měl rovněž příležitost vyložit některá ustanovení nařízení č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000⁴⁵. V první řadě je třeba upozornit na věc *Hadadi* (rozsudek ze dne 16. července 2009, C-168/08), ve které se Soudní dvůr vyslovil ke kritériu státní příslušnosti manželů při volbě soudu příslušného k rozhodnutí o rozvodu. V projednávaném případě se jednalo o manžele, z nichž každý měl jak francouzskou, tak maďarskou státní příslušnost a každý z nich podal návrh na rozvod v jedné z těchto zemí. Soudní dvůr nejprve konstatoval, že nařízení č. 2201/2003 nerozlišuje podle toho, zda má určitá osoba jednu nebo více státních příslušností. V důsledku toho nemůže být ustanovení tohoto nařízení, které upravuje příslušnost soudů členského státu, jehož státní příslušnost manželé mají, vykládáno jinak v situaci, kdy mají oba manželé společnou dvojí státní příslušnost, a jinak tehdy, když mají pouze jednu stejnou státní příslušnost. V případě, kdy manželé mají státní příslušnost členského státu, u jehož soudu byl podán návrh na zahájení řízení, a současně státní příslušnost jiného členského státu, musí uvedený soud přihlídnout ke skutečnosti, že manželé mají rovněž státní příslušnost jiného členského státu a že soudy tohoto státu mohly být příslušné v souladu s uvedeným nařízením. Soudní dvůr dále uvedl, že pravidla pro určení příslušnosti v oblasti rozvodů, která upravuje uvedené nařízení, jsou založena na několika alternativních objektivních kritériích a na rovnocenném postavení základů soudní příslušnosti. Několik soudních příslušností postavených si na roveň je tedy možných. Na

⁴⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (Úř. věst. L 46, s. 1; Zvl. vyd. 07/08, s. 10).

⁴⁵ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 11/47, s. 257).

základě toho dospěl Soudní dvůr k závěru, že jsou-li oba manželé státními příslušníky dvou stejných členských států, brání nařízení tomu, aby byla příslušnost soudů jednoho z těchto členských států vyloučena z důvodu, že navrhovatele k tomuto státu neváže žádné další pouto. Dále pak upřesnil, že soudy členských států, s nimiž manželé pojí státní příslušnost, jsou příslušné podle tohoto nařízení, takže si manželé mohou zvolit soud členského státu, jemuž bude spor předložen.

Dále pak ve věci A (rozsudek ze dne 2. dubna 2009, C-523/07) Soudní dvůr poprvé vyložil pojem „obvyklé bydliště“ dítěte jakožto kritéria pro příslušnost soudů ve věcech rodičovské péče. Jelikož nařízení č. 2201/2003 výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení smyslu a dosahu pojmu „obvyklého bydliště“, Soudní dvůr rozhodl, že se jedná o autonomní pojem. S ohledem na souvislosti a cíl tohoto nařízení odpovídá obvyklé bydliště místo, které vykazuje určitou integraci dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí. Zejména musí být přihlédnuto k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i k rodinným a sociálním vazbám dítěte v tomto státě. Soudní dvůr poté zdůraznil, že vnitrostátnímu soudu přísluší určit místo obvyklého bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě. Soudní dvůr dále upřesnil režim naléhavých nebo zajišťovacích opatření ve smyslu článku 20 nařízení č. 2201/2003. O těchto opatřeních může rozhodnout vnitrostátní soud, jestliže jsou naléhavá, týkají se osob nacházejících se v dotyčném členském státě a mají dočasnou povahu. Provádění těchto opatření přijatých za účelem ochrany nejlepšího zájmu dítěte i jejich závaznost jsou stanoveny v souladu s vnitrostátním právem. Po provedení zajišťovacího opatření není vnitrostátní soud povinen postoupit věc příslušnému soudu jiného členského státu. Vyžaduje-li to však ochrana nejlepšího zájmu dítěte, musí vnitrostátní soud, který prohlásil svou nepřislušnost, informovat o jejich přijetí příslušný soud jiného členského státu.

Doručení notářského zápisu vyhotoveného mimo rámec soudního řízení bylo předmětem rozsudku ze dne 25. června 2009, *Roda Golf & Beach Resort* (C-14/08). Soudní dvůr v něm rozhodl, že pojem „mimosoudní písemnost“ ve smyslu článku 16 nařízení (ES) č. 1348/2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech⁴⁶ je pojmem práva Společenství. Cíl Amsterodamské smlouvy vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva, a přesun režimu, který umožňuje přijetí opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem, ze Smlouvy o EU do Smlouvy o ES potvrzují vůli členských států začlenit taková opatření do právního řádu Společenství, a zakotvit tak zásadu jejich autonomního výkladu. Soudní dvůr rozhodl, že doručování notářského zápisu mimo soudní řízení spadá do působnosti nařízení č. 1348/2000. Vzhledem k tomu, že účelem režimu doručování v rámci Společenství je řádné fungování vnitřního trhu, nelze soudní spolupráci stanovenou v článku 65 ES a nařízení č. 1348/2000 omezit pouze na soudní řízení. Tato spolupráce se může projevit rovněž mimo takové řízení, neboť má přeshraniční dopad a je nezbytná pro řádné fungování vnitřního trhu. Soudní dvůr upřesnil, že toto široké pojetí pojmu „mimosoudní písemnost“ není s ohledem na zdroje vnitrostátních soudů nadměrným břemenem, neboť členské státy mohou na jedné straně určit jako odesílající nebo přijímající subjekty pro účely doručování jiné subjekty než tyto soudy a na druhé straně stanovit možnost provádět doručování osobám s bydlištěm v jiném členském státě přímo poštou.

⁴⁶ Nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 (Úř. věst. L 160, s. 37; Zvl. vyd. 19/01, s. 227).

Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech

Ve věci *Wolzenburg* (rozsudek ze dne 6. října 2009, C-123/08) byl Soudní dvůr dotázán ohledně slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů upravujících odlišné zacházení s vlastními státními příslušníky a státními příslušníky jiných členských států, pokud jde o odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu, s právem Unie. Nizozemská právní úprava, která provádí rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV o evropském zatýkacím rozkazu⁴⁷, totiž na rozdíl od vlastních státních příslušníků upravuje výjimku z tohoto výkonu pro státní příslušníky jiných členských států pouze za podmínky, že posledně uvedení pobývali legálně v Nizozemsku nepřetržitě po dobu pěti let a jsou držiteli povolení k pobytu na dobu neurčitou. Soudní dvůr nejprve shledal, že se použije čl. 12 první pododstavec ES, neboť členské státy nesmějí v rámci provádění rámcového rozhodnutí přijatého na základě Smlouvy o EU porušit právo Společenství, zejména ustanovení Smlouvy o ES týkající se práva přiznaného každému občanovi Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států. Soudní dvůr poté uvedl, že čl. 4 bod 6 rámcového rozhodnutí musí být vykládán v tom smyslu, že v případě občana Unie nemůže členský stát vykonávající zatýkací rozkaz vedle podmínky týkající se délky pobytu podmínit uplatnění důvodu, pro který je možné odmítnout výkon uvedeného rozkazu, takovými dodatečnými správními požadavky, jako je povinnost být držitelem povolení k pobytu na dobu neurčitou. Soudní dvůr nakonec dospěl k závěru, že zásada zákazu diskriminace upravená v článku 12 ES nebrání právní úpravě vykonávajícího členského státu, podle níž příslušný justiční orgán tohoto státu odmítne vykonat evropský zatýkací rozkaz vydaný proti některému z jeho státních příslušníků za účelem výkonu trestu odnětí svobody, zatímco pokud se jedná o státního příslušníka jiného členského státu majícího právo pobytu jakožto občan Unie, je takovéto odmítnutí podmíněno tím, že tento státní příslušník pobývá na území uvedeného vykonávajícího členského státu legálně nepřetržitě po dobu pěti let. Soudní dvůr tento závěr odůvodňuje tím, že tato podmínka má jednak zajistit dostatečné začlenění státního příslušníka jiného členského státu ve vykonávajícím členském státě a jednak nesmí překračovat meze toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.

⁴⁷ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34).